

"Τω καιρώ εκείνω".
Στο σχολείο με τα χιόνια και με ένα ξύλο για τη σόμπα.

ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΣΕΛ. 9

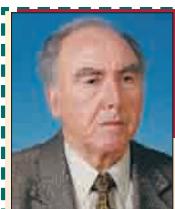
ΚΩΔΙΚΟΣ 4171

ΕΤΟΣ 290 - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 121 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

ΕΚΛΙΔΕΤΑΙ ΑΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΡΑΧΟΥΛΑΣ

Εκδότης σύμφωνα με το Νόμο: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ - Τηλ. 6976777462

ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ
Χρονικά

Γράφει ο Λάμπρος
Γριβέλλιας
lamgriv@gmail.com

Οι παλιόπετρες Στον παλιο-Αηλιά Ιτάμου

Η πέτρα έπρεπε να έχει ανακηρυχτεί μάρτυρας της ιστορίας. Συνεκτική μάζα σκληρή, άπωτη από το χρόνο, διατηρεί το όποιο αποτύπωμα, είτε γραφή είτε εικόνα είτε σχήμα, ως αφευδή μαρτυρία της ιστορίας κάθε τόπου. Χωρίς την πέτρα δεν θα είχαμε αρχαίες μαρτυρίες, αγάλματα, Ακρόπολη, Μυκήνες, Κνωσό και άλλα ιστορικά μνημεία. "Αυτές οι πέτρες μας ελευθέρωσαν", είπε ο Κολοκοτρώνης, εννοώντας, φυσικά, τα μνημεία που προκάλεσαν τη συμπάθεια των λαών της Ευρώπης προς την αγωνιζόμενη Ελλάδα.

Η παράδοση αναφέρει ότι, χίλια χρόνια προ Χριστού, ο Αϊ-Λιάς ήταν ναύτης που η θάλασσα προσπάθησε πολλές φορές να τον πνίξει και όταν βαρέθηκε τα ταξίδια, αποφάσισε να βρει ένα μέρος που να μην ξέρουν τι είναι θάλασσα και καράβι. Έτσι, σύμφωνα με την παράδοση, πήρε ένα κουπί στον ώμο και τράβηξε

για τη στεριά και όποιον συναντούσε τον ρωτούσε τι είναι αυτό που κρατάει στα χέρια του, και όσο του απαντούσαν "κουπί", τραβούσε ψηλότερα.

Όταν κάποτε έφτασε σε ένα ψηλό βουνό συνάντησε έναν τσοπάνη και τον ρώτησε τι ήταν αυτό που βαστούσε. Ο τσοπάνης το κοίταξε καλά και ύστερα του είπε: "Έύλο είναι!". Ο Αϊ-Λιάς γέλασε ικανοποιημένος και έμεινε από τότε κοντά στους ανθρώπους των βουνών και όπως αναφέρει η παράδοση "Στένει ολόρθιο το κουπί, χτίζει μια καλύβα και αποφασίζει να μείνει εκεί όλη την ζωή". Για τούτο τον Αηλιά τον βάνουν πάντα στα ψηλάματα" (Παλαιά Διαθήκη "Βασιλειών"). Φαντάζομαι ότι και στη Σέκλιζα να ρωτούσε για το κουπί, "Έύλο" θα του απαντούσαν πως είναι, πολύ περισσότερο στο Ζωγλόπι (Παλιοζωγλόπι). Εκείνος όμως δεν στάθηκε ούτε στο Παλιοζωγλόπι.

Συνέχεια στην 3η σελ.

1. Γριβέλλα Λάμπρου: "Οι παλιόπετρες" (Στον παλιο-Αηλιά Ιτάμου) σελ. 1-3
2. Καραγιάννη Βασίλη: "Τα σεβάσματα" (αρραβώνες) 1-4
3. Κατσιούλα Γεωργίου: "Οσα δεν έραμε για τον ίταμο" 1-10
4. Ζαχαροπούλου Άγγελου: "Η ζωή ενός εφήβου στα χρόνια της κατοχής" 1-5
5. Κατσιούλα Παναγιώτη: "Νόστος" (στιχούργημα) 1-3
6. Κλήμου Γεωργίου: "Περί βαπτιστικών ονομάτων" 1-5
7. Παππά Μάρκου: "Τα 100 άρθρα" (παρουσίαση βιβλίου) 1-8
8. Παπαδημητρίου Μενέλαιου: "Λαογραφικό τετράδιο Αργιθέας" 1-4
9. Κυριακάτικος καφές (ηθογραφία) 2
10. Παππά Μάρκου: "Το παράπονο του ξωμάχου" (ποίημα) 2
11. Κοινωνικά-Συνδρομές-Ανέκδοτα κ.ά. 2
12. Ντίνου Κ. Αποστόλη: "Σιαμπροστά κι σπαίσου!" (ηθογραφία) 3
13. Αφιέρωμα στα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Εκστρατεία 6-7
14. Σούλα Τόσκα-Κάμπα: "Τα νυχτέρια" (λαογραφία) 8
15. Με τέτοιους λόγους βρίζεις και τα γένια του προφήτη 8
16. Ήταν οι μανίες μας 8
17. Αποστολού Βαγγελή: "Ενας παππούς θυμάται" 9
18. Παροιμίες του χειμώνα 9
19. Αίτηματα αποκατάστασης ζημιών λόγω "Ιανού" 9
20. Τίτικα-Μαρία Σαράτση: "Υμνος της αγάπης" 10
21. Διατήρηση φυσιολογικού βάρους 10
22. Χρυσοκήτρινα σταφύλια (διήγημα) 11
23. Ο παπα-Γώργης (διήγημα) 11
24. Τι είναι ο άνθρωπος (χρονογράφημα) 12
25. Η Ελλάδα μας 12
26. Ζωγλοπίτικα 12
27. Για το κυλικείο Ιτάμου 12
28. Ο Άγγελος Ζαχαρόπουλος επίτιμος Διδάκτωρ 12
29. Τα οικιά έργα στο Δήμο Ιτάμου 12

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΑ ΣΕΒΑΣΜΑΤΑ (ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ)

Τα σεβάσματα ή αρραβώνας ήταν υπόσχεση για πραγματοποίηση των συμφωνηθέντων, εκτός θανάτου(:). Μόνο η περίπτωση του θανάτου μπορούσε να δικαιολογήσει τη μη τήρηση τους. Στην παιδική μου ηλικία άκουγα συχνά τους μεγαλύτερους να μιλούν για σεβάσματα και σπάνια χρησιμοποιούσαν τη λέξη αρραβωνιάσματα.

Έτσι οι λέξεις σεβάσματα, σεβάστηκα, σεβαστιά και όλα τα παράγωγα του ρήματος σεβάζομαι ήταν σε συνθησισμένη χρήση.

Στη συμφωνία λοιπόν που έκαναν οι συμπέθεροι ήταν και η ημερομηνία κατά την οποία θα γίνονταν τα σεβάσματα για να

Γράφει ο Γιώργος
Δ. Κατσούλας

Όσα δεν ξέραμε για τον ίταμο

Έχει γραφεί κατ' επανάληψη ότι η ονομασία του βουνού που δεσπόζει την περιοχή του χωριού μας οφείλεται στο φυτό "ίταμος". Το φυτό ανήκει στο γένος "τάξος" και υποδιαιρείται σε 7 περίπου γεωγραφικές παραλλαγές. Το είδος που εκπροσωπείται στην Ελλάδα είναι ο "Τάξος ο ραγώδης" (Taxus baccata), αλλιώς "ήμερο έλαπο". Λέγεται και δένδρο του θανάτου, διότι κοσμεί τα νεκροταφεία της Βόρειας Ευρώπης. Ο ίταμος είναι σπάνιο και παράξενο φυτό με μεγάλη ιστορία που φτάνει

Συνέχεια στην 10η σελ.

Γράφει ο Αγγελος Ζαχαρόπουλος, Επίτιμος Διευθυντής της Ευρωπαϊκής Επιπροπής, πρ. Γενικός Διευθυντής των Υποτροφίων Γεωργίας, μέλος της Κεντρικής Επιπροπής Διαπραγματεύσεων για την έναρξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ.

Ο Άγγελος Ζαχαρόπουλος
έφθισης (ο αιώνιος έφθισης)

Συνέχεια στην 5η σελ.

Γράφει ο Παναγιώτης Αγάμων,
Κατσιούλας

Νόστος

[...] Ο Όμηρος, στο πρόσωπο του Οδυσσέα, με το στίχο "και καπνόν αναθρώσκοντα", παρουσιάζει στη μέγιστη τελειότητα το νόστο για τη γενέθλια γη. Από όλους τους λαούς της γης ο νόστος για τη γενέθλια γη εμφωλεύει περισσότερο στην ψυχή του Έλληνα. Διασπάρθηκαν οι Έλληνες σε όλες τις γωνιές του πλανήτη, δημιουργήσαν οικογένεια, πλούτο, αξιώματα, πλην η καρδιά τους έμεινε στην Ελλαδίτισα μας, στο χωριουδάκι τους, στους χορταριασμένους τάφους των προγόνων. Πώς μπορούσε ν' αποτελέσει εξαίρεση ο Παναγιώτης; Όλα τα καλά απότητης στη ζωή του, αλλά η καρδιά του

Συνέχεια στην 3η σελ.

Μια πρώτη γραπτή μαρτυρία για στροφή των βαπτιστικών ονομάτων προς τα αρχαία ονόματα. Η περίπτωση του Καταφύγου

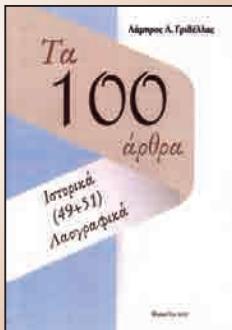

Διονύσιος Πύρρος
ο Θετταλός

Συνέχεια στην 5η σελ.

Λάμπρου Γριβέλλα Τα 100 άρθρα Ιστορικά (49+51) Λαογραφικά Παρουσίαση από τον Μάρκο Παππά

"Τα 100 άρθρα περιέχουν ύλη ποικίλου περιεχομένου, τα περισσότερα όμως αναφέρονται σε πτυχές της τοπικής ιστορίας (49) και σε λαογραφικά στοιχεία της ιδιαίτερης πατρίδας του συγγραφέα αλλά και της ευρύτερης περιοχής των Αγράφων (51). Τα περισσότερα από αυτά δημοσιεύτηκαν

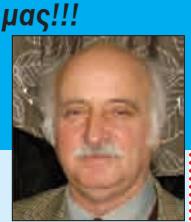

Συνέχεια στην 8η σελ.

Λαογραφικό Τετράδιο Αργιθέας

Απ' τα παλιά, απ' τα θ'κά μας!!!

Μια γνήσια λαογραφική καταγραφή
Διηγείται η Κούλα χα Βίκτωρα Κωφού
στον Μενέλαιο Παπαδημητρίου

(Συνέχεια από το προηγούμενο
120ο φύλλο)

-Εδώ στο δρόμο που ερχόμασταν, ο μακαρίτης ο Διονύσης (εννοεί τον Ανθηριώτη Διονύση Καναβό της Στύλαινας) κράταγε το μπλάρι. Ήταν το ποτάμι κατεβασμένο κάτω εδώ. Φούλι το ποτάμι... Κατεβαίν

Κυριακάτικος καφές

Της Ρούλας Λήρου

Μετά τον εκκλησιασμό της Κυριακής, σχεδόν όλοι κάθονται στο μοναδικό καφενείο του χωριού, άντρες και γυναίκες. Οι περισσότερες γυναίκες κάθονται μαζί, για να πουν τα δικά τους.

Έρχεται ο σερβιτόρος και παίρνει παραγγελίες απ' τις κυρίες, ηλικιωμένες στην πλειονότητά τους.

-Ιγώ ένα μέτριο... Ισύ, Βαγγιλή, τι θα πάρ';
-Τι ρουτάς... Σκέτου ιγώ, έχου του ρ' μάδι του ζάχαρου...

-Ιμένα να μ' βάλ'ς καφέ στ' μύτη απ' του χ'λιάρι... Τουν θέλου αλαφρύν ιγώ...

Μία ηλικιωμένη τολμά και παραγγέλνει ένα καφέ που ήπιε πριν από λίγο καιρό στην πόλη, μαζί με τα παιδιά και τα εγγόνια της. Τον δοκίμασε για πρώτη φορά στη ζωή της και ενθουσιάστηκε με τη γεύση του.

-Ιγώ θέλου ένα... καμπου... καμπουσκίνου! Πώς τού λέν...' Έχει κι παγάκια...

-Ναι, φρέντο, φρέντο καπουτσίνο, λέει χαμογελώντας ο καφετζής, ο οποίος όντως έφτιαχνε και... μοντέρνους καφέδες.

Οι γυναίκες απόλαυσαν τα καφεδάκια τους, όπως και τη χαρά της παρέας τους. Μία από αυτές έφυγε νωρίτερα:

-Να μι συμπαθάτι... Θα φύβγου ιγώ τώρα... Θέλου να μαειρέψου στιφάδου στήμιρα... Έχει άργητα (θέλει πολύ χρόνο).

Μόλις έφυγε λοιπόν η ηλικιωμένη, οι άλλες εξέφρασαν με τον πιο απροκάλυπτο τρόπο τον συντηρητισμό, που, δυστυχώς, εξακολουθεί και σήμερα να κατατρώει την Ήπειρο, και βέβαια το κουτσομπολί, που ευδοκιμεί σε όλη την Ελλάδα. Καθόλου τυχαία εν προκειμένω η χρήση της λέξης "καφόμπρικο" για να δηλώσει μεταφορικά την κουτσομπόλα ("Δεν ξέρ'ς τι καφόμπρικου είνι αυτήνη η γ'ναίκα... Να μην τ' βάν' στου σπίτι..."):

-Α, πουπού!
-Ακούς ικεί... Γριά γ'ναίκα κι να θέλει φρέντου, π' πίνουν τα παιδούρια. Ντρουπή!

-Δε ματάγινι τέτοιου πράμα! Αντίς να πιει τουν καφέ π' πίνει ούλους ου κόσμους...

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΑΧΟΥΛΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ

ΕΔΡΑ

ΡΑΧΟΥΛΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

ΚΩΔΙΚΟΣ: 4171

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Γεώργιος Κατσιούλας

τηλ. 6976777462

Λάμπρος Α. Γριβέλης

τηλ. 2441020480

Βασίλης Χ. Καραγιάννης

τηλ. 2441020592

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΡΑΧΟΥΛΑ 43100 ΚΑΡΔΙΤΣΑ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Μ. Απεξάνδρου 10 - τηλ. 2441020257

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν
κατ' ανάγκη τις απόψεις της εφημερίδας

Για τους μικρούς μας φίλους

Το παράπονο του ξωμάχου

Το υνί σ' αλέτρι σκούριασε, σάπισε το σταβάρι, η χειρολάβα σκέβρωσε, οι ζεύλες κι η αξάλη χάθηκαν, πάνε όλ' αυτά που σήκωναν τα βάρη και φέρναν μοσχομύριστη μπομπότα στο μισάλι.

Ξεχάστηκαν τ' αικούραστα τα βόδια, το ζευγάρι, που ανήφορο κατήφορο, κι από μιαν άκρη σ' άλλη, με το ζυγό στο σβέρκο τους, μα με στεριό ποδάρι, τ' αλέτρι σιγοσέρνανε κουνώντας το κεφάλι.

Φύγανε και τα νιάτα μας, τα χρόνια μας το πρώτα και το κορμί μας σκέβρωσε στου μόχθου την αμάχη, στο πότισμα βουνήσιας γης με άφθονον ισρώτα.

Και τα παιδιά μας φύγανε να μη γενούν ξωμάχοι.

Όλα γινήκαν θύμησες, αζήτητα στο ράφι, κι έμεινε στέρφα η μάνα γη και χέρσο το χωράφι.

Μάρκος Παππάς
"Ενα μπαλόνι θύμισες"

Κάπου στην Αργιθέα Διάσολο θα σ' φέρου τώρα...

Μέρα Χριστουγέννων και ο μπάρμπα Αλκής είχε έρθει από τον Κούκο* στην Αγία Παρασκευή, να λειτουργήθε!!!

Κάποια στιγμή ο παπα- Γιάννης έβγαλε το δισκοπότηρο και μεταλάβιανε πιστούς.

Στη σειρά και ο μπάρμπα Αλκής και κρατώντας το κόκκινο πανί του δισκοπότηρου περίμενε τη μεταλαβία.

Καθυστερώντας τη λαβίδα με τη μεταλαβία ο παπάς, τον ρώτησε:

Έχει λουκάνκα Αλκή;

Α ά, έκανε ο Αλκής

Να μ' φέρεις να θιλά.

Α ά, έκανε νοηματικά πάλι ο Αλκής.

Να μ' φέρεις κι ένα λουρίδι.

Α ά, έκανε νοηματικά και πάλι ο Αλκής.

Τότε ο παπα Γιάννης του κατέβασε τη λαβίδα.

Σκουπίστηκε ο μπάρμπα Αλκής και γύρισε προς τον παπά λέγοντά του:

-Διάσολο, θα σ' φέρω τώρα παπά, με χασομέρσες τόσην ώρα και θέλω να φύγω για τα πράματα.

Μενέλαος Παπαδημητρίου

*Πρόκειται για συνοικισμούς της Αργιθέας

Εδώ γελά με

Ανέκδοτο

Χανς, χανς!

Μία φορά κολυμπούσαν σε μια πισίνα δύο άντρες και σε μια στιγμή βλέπουν μια πανέμορφη κοπέλα και λέει ο ένας:

- "Πώ πω μια κοπελάρα!"

- "Ναι, λέει ο άλλος πρέπει να είναι Γερμανίδα."

- "Οχι ρε, τι λες, Ελληνίδα είναι!"

- "Τι λες ρε, έχει τέτοιες κοπέλες η Ελλάδα;"

Εκεί που μάλωναν, βλέπουν τη γκόμενα να μπαίνει στην πισίνα και να λέει:

- "Χανς, χανς..."

- "Βλέπεις ρε, Γερμανίδα είναι λέει ο άλλος."

- "Έχεις δίκιο τελικά."

Και μετά από λίγο, πριν τελειώσουν την κουβέντα ακούνε:

- "Χανς Μήτσο μ', χανς, το νερό είνι ζιστό!"

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Θάνατοι

• **Χρήστος Τζωαννόπουλος.** Απεβίωσε στις 4 Ιανουαρίου 2022, σε ηλικία 73 ετών και κηδεύτηκε στη Λάρισα, τόπο διαμονής του, ο Χρήστος Κων/νου Τζωαννόπουλος. Ο Χρήστος σπούδασε οικονομικά και αρχικά εργάστηκε στην Οικονομική Υπηρεσία Στρατού και μετά ασχολήθηκε με τις ασφάλειες. Ήταν παντρεμένος με τη φιλόλογο Σωτηρία Τσαγαλά και απέκτησαν μαζί έναν γιο, τον Κωνσταντίνο. Αγαπούσε πολύ το χωριό του και φρόντισε το σπίτι του, που δεν πρόλαβε να το χαρεί. Πέθανε μετά από ολιγόμηνη ασθενεία.

• **Αναστασία Θ. Βασιλάκου.** Απεβίωσε στις 18-12-2011, σε ηλικία 86 ετών, η Αναστασία, χήρα εν ζωή, Θωμά Βασιλάκου, το γένος Κώστα Γκορτσά, και κηδεύτηκε στην Ραχούλα. Η Τασία, ως τις τελευταίες ημέρες της ζωής της ήταν εργατική και δραστήρια, εργάζόταν στους κήπους και μετέφερε στην αγορά της Καρδίτσας τα εκλεκτά προϊόντα που παρήγε. Στη ζωή υπήρξε αισιόδοξη, κοινωνική και για όλους είχε να ειπεί έναν καλό λόγο. Ευτύχησε να ιδεί αποκατεστημένο το μοναχογό της Κώστα, και να χαρεί προκομμένα εγγόνια.

• **Αγγελική Κουτσιάφη.** Απεβίωσε 27-1-2022 σε ηλικία 85 ετών, η Αγγελική, σύζυγος εν ζωή, Ήλια Κουτσιάφη (από την Καστανιά), το γένος Κώστα Γκορτσά, και κηδεύτηκε στην Ραχούλα. Η Αγγελώ ήταν η μικρότερη από τις τέσσερις αδελφές Κώστα Ντίνου. Εργατική και στοργική μητέρα και σύζυγος, αποκατέστησε τη μοναχοκόρη της Ελένη και χάρηκε δύο εγγόνια.

• **Βαγγέλης Ξεδίας.** Απεβίωσε, έπειτα από μακρόχρονη και βασανιστική ασθένεια ο Βαγγέλης Χρήστου Ξεδίας, σε ηλικία 62 ετών. Ο Βαγγέλης σπούδασε οικονομικά και εργάστηκε πολλά χρόνια στην Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών κ

Οι παλιόπετρες

Συνέχεια από τη σελ. 1

γλόπι. Φαίνεται ότι για σιγουριά ανέβηκε ψηλότερα, στον παλιο-Αηλιά του Ίταμου και έστησε το "καλύβι" του (ναΐδριο).

Είχα ακούσει πολλές φορές τα θρυλούμενα για το ναΐδριο του Αηλιά, στον Ίταμο. Τελευταία φορά άκουσα παραλλαγή της ιστορίας από τη μακαρίτισσα Αθηνά, πρεσβυτέρα του παπα-Τάσιου.

"Στα παλιά τα χρόνια ο παλιο-Αηλιάς ήταν η μοναδική εκκλησιά του χωριού μας και εκεί γίνονταν πανηγύρι κάθε χρόνο, στις 20 Ιουλίου. Μαζεύονταν όλο το χωριό και ο τσοπαναράιοι από τα γύρω χωριά (Τζέ-

Σ' αυτόν το χώρο ήταν χτισμένο το ναΐδριο του Προφητηλία.

σια, Μούχα και Πριντζέσια και Μεγάλα Καροπλέσια), έψηναν πολλά σφαχτά και γλεντούσαν ελεύθεροι, μακριά από τους Τούρκους. Τότε το χωριό ήταν διασκορπισμένο, κτηνοτρόφοι ήταν, μέσα στα δάση, Αργότερα, όταν το χωριό συγκεντρώθηκε στο σημερινό Παλιοζωγόλη, ο προφήτης έμεινε αλειφόργητος· σηκώθηκε κι αυτός κι έφυγε· ήρθε και εγκαταστάθηκε στη σημερινή θέση του, στο λόφο, απάν' απ' τη βρύση του Τσιόκη".

-Να τα γράψεις αυτά, μην τα ξεχάσεις; μου είπε η Αθηνά.

Με το σήμερα, με το αύριο, πέρασαν αρκετά χρόνια και, κάθε φορά που αποφάσιζα να γράψω την απλοϊκή ιστορία της, το ανέβαλα

Απομεινάρια παλιών θεμελίων και μερικές πελεκητές πέτρες.

γιατί διαισθανόμουν ότι μια επίσκεψη στο χώρο θα συμπλήρωνε πολλά κενά. Πέρσι το καλοκαίρι (2021) αποφάσισα να επιχειρήσω τον ...άθλο της ανάβασης στον παλιο-Αηλιά. Έβαλα στο σακίδιο τα σύνεργά μου (φωτογραφική μηχανή, ένα πλαστικό μπουκάλι με νερό, φάρμακα πρώτης ανάγκης), φορτώθηκα στην πλάτη και τα 86 χρόνια μου (ασήκωτο βάρος, που το μοιράστηκα με τη γκλίτσα μου!), και, πριν ροδίσει η ανατολή, πήρα το δρόμο -τρόπος του λέγειν, γιατί ο "Ιανός" τον περασμένο Σεπτέμβρη ιστοπέδωσε όλα τα μονοπάτια- και άρχισα ν' ανηφορίζω το βουνό.

Ο παλιο-Αηλιάς βρίσκεται κατακόρυφα της βρύσης Ίταμου, περίπου σε υψόμετρο 1300 μέτρων, μέσα στο πυκνό ελατόδασος. Για να μη χαθώ μέσα στους φτεριάδες και τα πεσμένα έλατα, ακολούθησα τη ράχη, τη γραμμή διαχωρισμού των υδάτων. Ύστερα από περίπου μιας ώρας κοπιαστική πορεία, έφτασα στο πλάτωμα του εδάφους, όπου άλλοτε ποτέ βρισκόταν το εκκλησίδιο του Προφητηλία. Εξαιρετική θέα, νότια προς τα ψηλά αγραφιώτικα βουνά: το Σβόν, τον Αηδημήτρη, το Βουτσικάκι, τη Νιάλα και την Καράβα, και βόρεια στον απέραντο θεσσαλικό κάμπο, και στο βάθος είδα το γερο-Όλυμπο να ... μαλώνει ακόμα με τον Κίσσαβο, για "το ποιος θα ρίξει τη βροχή το ποιος θα ρίξει χρόνι", καταπώς λέει το δημοτικό τραγούδι...

Το μόνο που απόμεινε στο χώρο για να θυμίζει ότι κάποτε ανθρώπινα χέρια διατάραξαν τη φυσική αρμονία του δάσους, είναι διάσπαρτες πέτρες, που, ανάμεσά τους, διέκρινα μερικές πελεκημένες

από χέρια μαστόρων και κάποια ίχνη θεμελίων. Άλλα απομεινάρια του παλιού ναΐδριου δεν υπάρχουν, εκτός από πέτρες που τις ανασκαλεύουν τ' αγριογύρουνα γυρεύοντας ρίζες για την τροφή τους.

Προσπάθησα να φανταστώ τι ήταν εκείνο που ανάγκασε τους μακρινούς προγόνους μας να χτίσουν εκκλησία σ' εκείνη την ερημιά, στην οποία η προσπέλαση μπορούσε να γίνει μέσα από στενά, απόκρυφα μονοπάτια του αδιαπέραστου δάσους. Δεν βρήκα άλλον λόγο εκτός από το φόβο του τούρκου κατακτητή. Όπως όμως είναι γνωστό, οι Τούρκοι, επίσημα τουλάχιστο, δεν απαγόρευσαν ποτέ τη χριστιανική λατρεία. Αυτή ήταν πολιτική θέση της οθωμανικής αυτοκρατορίας για να κρατάει τους χριστιανούς (ορθόδοξους και καθολικούς) διχασμένους.

Ο μόνος λόγος που συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες είναι ο πανικός που ακολούθησε τη φήμη, ότι "έρχονται οι Τούρκοι!", κι ας ξαναφέρουμε στη μνήμη μας την τρομάρια που πήραμε οι Ραχούλιώτες το 1943, όταν ακούστηκε: "Οι Γερμανοί στον Ίταμο!". Και αυτό πρέπει να συνέβη αμέσως μετά την εισβολή των Τούρκων στη Θεσσαλία, με επικεφαλής τον Τουραχάν πασά, μεταξύ των ετών 1420-1430. Η φήμη, που πάντα προτρέχει των γεγονότων, τροφοδοτούμενη και με αρκετή φαντασία και ανεύθυνες διαδόσεις, οδήγησε τους κατοίκους σε ομαδική φυγή προς τα βουνά. Εκείνη την εποχή γέμισαν τα δάση των Αγράφων από πανικόβλητους χριστιανούς των πεδινών μερών. Υπάρχουν ακόμα οι λιθοσωροί που προέρχονται από τα κτίσματα των πρώτων εκείνων φυγάδων από τις πατρογονικές εστίες, διάσπαρτα μέσα στα δάση του Ίταμου. Την ίδια περίοδο, κατά πάσα πιθανότητα, χτίστηκε και το ναΐδριο του Προφητηλία στον Ίταμο και, πιθανότατα, αυτή ήταν και η πρώτη εκκλησία των Ζωγλοπιτών στο βουνό.

Μετά παρέλευση μερικών ετών, αφού εδραιώθηκε η τουρκική κατοχή στη Θεσσαλία, και διαπιστώθηκε ότι οι Τούρκοι, έχοντας ανάγκη από εργατικά χέρια, φέρονταν σχετικώς ήπια και δεν ζητούσαν από τους χριστιανούς άλλο από υποταγή και φόρους, οι χριστιανοί πληθυσμοί άρχισαν να εγκαταλείπουν τα δάση και να επανέρχονται στα πρώην κατοικητήριά τους. Αυτή την περίοδο εγκατέλειψαν τα δάση και οι Ζωγλοπίτες και συγκρότησαν τους τέσσερις "μαχαλάδες": Πάνω Μαχαλάς, Παναγία, Κάτω Μαχαλάς και Πέρα Μαχαλάς του σημερινού Παλιοζωγολού¹. Τότε έκτισαν και τις εκκλησίες του Παλιοζωγολού και τη νέα εκκλησία το Προφητηλία στη σημερινή θέση της, και εγκαταλείφηκε το ομώνυμο ναΐδριο στον Ίταμο², στο οποίο η πρόσβαση ήταν δύσκολη, ακόμη και σε ορειβάτες!

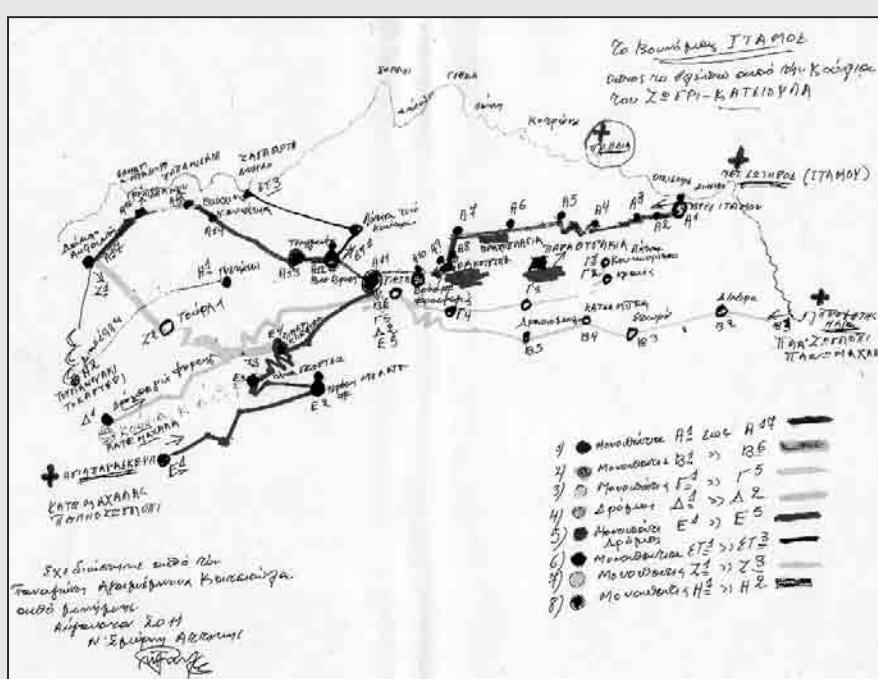
Το απολυτικό του Προφήτη

"Ο ένσαρκος Άγγελος, των Προφητών η κρηπίς, ο δεύτερος Πρόδρομος, της παρουσίας Χριστού, Ηλίας ο ένδοξος, άνωθεν καταπέμψας, Ελισάω την χάριν, νόσους αποδιώκει, και λεπρούς καθαρίζει, διο και τοις τιμώσιν αυτόν, βρύει ίαματα".

Σημειώσεις:

1. Στις απογραφές των ετών 1454-1455 και 1663-1677 που έκαμπαν οι Τούρκοι στα Άγραφα, το Ζωγλόπι φέρεται ως: *Izglob ma' Kaloyer anres* (Ζωγλόπι με τον καλόγερο μαζί) και στην καλύτερη περίπτωση δεν συγκέντρωνε περισσότερες από 60 οικογένειες. Με το τοπωνύμιο "Καλόγερος" ορίζοταν ο Πέρα Μαχαλάς.

2. Τόσο ο περιορισμένος χώρος του πλατώματος, που, σήμερα τουλάχιστον, δεν υπερβαίνει τα 50 τ.μ., όσο κι η δυσκολία μεταφοράς των υλικών, δεν επέτρεπαν να χτιστεί μεγάλη εκκλησία. Κατά πάσα πιθανότητα δε, το εκκλησίδιο χτίστηκε με λάσπη ή με ξερολιθιά, διότι πουθενά στον περίγυρο δεν φαίνονται ίχνη ασβεστοκονιάματος.

Τοπογραφία του όρους "Ίταμος".

Σχεδιάστηκε από τον Παναγιώτη Αγαμ. Κατσιούλα. Σε κύκλο ο Προφητηλίας Ίταμου.

Σιαμπροστά κι σιαπίσου!

Για να θυμούνται οι παλιοί...

και να μαθαίνουν οι νεότεροι

Tou Αποστόλη K. Ντίνου*

Στα χρόνια 1955-1960 ο δρόμος για το χωρίο μας, τη Ραχούλα, ήταν σε πρωτόγονη κατάσταση. Το μεν χειμώνα γινόταν σχεδόν αδάβατος από τη λάσπη και το καλοκαίρι στρωμένος χοντρό χαλίκι και μπόλικη σκόνη. Αυτοκίνητα στο χωρίο μας ερχόντουσαν σχετικά σπάνια και κυρίως φορτηγά. Το καλοκαίρι εμφανίζοντουσαν οι μπουλτόζες που ανοίγανε δρόμους στην περιοχή των Αγράφων.

Στην πλατεία του χωριού με τα πλατάνια, τα οποία τότε στα παιδικά μάτια φαινόντουσαν τεράστια, μαζεύομασταν όλα τα παιδιά του χωριού και παιζόμενα ανέμελα τη "γρούνα", τη "σλαβάκια", την "τσαλίκα" και πολλά άλλα παιγνίδια. Αυτό γινόταν κυρίως την περίοδο του καλοκαιριού, μετά το κλείσιμο του σχολείου, πριν ανεβούμε στο Παλιοζωγόλη για παραθερισμό και μετά την επιστροφή από τις διακοπές, πριν αρχίσουν τα μαθήματα. Τότε, όταν γινόταν γνωστό ότι στο χωρίο θα ερχόταντε αυτοκίνητα, γινόταν έντονη κινητοποίηση της "μαρίδας" στην πλατεία.

Άλλοι ανεβαίνανε στα τηλεγραφόξυλα (ξύλινες κολόνες του ΟΤΕ) και ακουμπούσαν τα αυτιά τους στα φλυτζάνια (μονοτήρες από λευκή πορσελάνη), για να ακούσουν πρώτοι τον ήχο του αυτοκινήτ

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΑ ΣΕΒΑΣΜΑΤΑ (ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ)

Συνέχεια από τη σελ. 1

περασθούν τα δάκτυλίδια ή βέρες στους μέλλοντας να έλθουν εις γάμου κοινωνίαν.
Φυσικά τα σεβάσματα θα γίνονταν μετά από τουλάχιστον μία εβδομάδα και Σάββατο βράδυ. Ο χρόνος που μεσολαβούσε ήταν απαραίτητος για να αγορασθούν οι βέρες και τα άλλα δώρα που θα πήγαινε ο αρραβωνιαστικός στη μησή του, όπως τσάντα, πούδρα, βραχιόλι, σκουλαρίκια, περιδέραιο (κολιέ), ομπρέλλα κλπ, τα οποία ήσαν ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες του γαμπρού. Όλες αυτές τις ημέρες κατά τις οποίες γίνονταν οι προετοιμασίες για τον αρραβώνα, το σπίτι της κοπέλας αναστατωνόταν για να είναι όλα έτοιμα για τους αρραβώνες. Σ' αυτό βοηθούσαν συγγενικά πρόσωπα και γείτονες, οι οποίοι δάνειζαν επίσης έπιπλα, σερβίτσια και μαγειρικά σκεύη.

Το βράδυ του Σαββάτου το συμπεθερικό του γαμπρού ξεκινούσε για το σπίτι της νύφης συντεταγμένο, ενώ σύμφωνα με το έθιμο της εποχής οι καλεσμένοι τόσο του γαμπρού όσο και της νύφης, οι οποίοι ήσαν συγγενικά πρόσωπα, έπρεπε αριθμητικά να ανέρχονται σε μονό αριθμό όπως εννέα, ένδεκα κλπ. Ο περιορισμένος χώρος των σπιτιών τότε και τα πτωχά βαλάντια δεν επέτρεπαν την πολυάριθμη παρουσία ανθρώπων, όπως γίνεται σήμερα.

Φτάνοντας στο σπίτι του κοριτσιού τους υποδέχονταν οι συμπέθεροι από την πλευρά της νύφης με χαιρετούρες, καλωσορίσματα και ευχές. Αφού το συμπεθερικό του γαμπρού καθόταν στα προσφερόμενα καθίσματα ακολουθούσε κέρασμα από την κοπέλα με γλυκό του κουταλιού, τσίπουρο κλπ, αναλόγως με την επιθυμία του καθενός. Κατόπιν ο πατέρας του γαμπρού ή κάποιο σεβάσμιο μέλος από το σύνοικο, περνούσε τις βέρες στον γαμπρό και τη νύφη, οι οποίες είχαν τοποθετηθεί επάνω σε βαμβάκι με τον συμβολισμό οι μητρούμενοι να γεράσουν και να ασπρίσουν τα μαλλιά τους σαν το βαμβάκι. Ακολουθούσε το τραπέζι με διάφορα φαγητά, πίτες, μαγειρεμένο κρέας και άφθονο κρασί. Έτσι τρώγοντας και πίνοντας φτιαχνόταν το κέφι και δημιουργούνταν ατμόσφαιρα οικειότητας, χαράς και ελπίδας για τους αρραβωνιασμένους. Συχνά ακούγονταν θερμές ευχές από τις διάφορες τάβλες όπου έτρωγαν ξεχωριστά οι άνθρωποι του γαμπρού και δίπλα της νύφης. Κοπέλες και αγόρια αποτελούσαν το πρωτεύοντα που εξυπηρετούσε το τραπέζωμα.

Με το φαγοπότι και τη μεγάλη κατανάλωση του κρασιού ερχόταν και η όρεξη για χορό. Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε ότι οι άνθρωποι τότε, αν και ήσαν φτωχοί, γλεντούσαν, χόρευαν και ήσαν πρόσχαροι, χαρούμενοι και κεφάτοι. Πριν από τον χορό όμως το λόγο είχαν τα επιτραπέζια τραγούδια, όπως το απαιτούσε το έθιμο της εποχής εκείνης. Τραγούδια όπως: "σ' αυτήν την τάβλα τη χρυσή, σουφά μαλαματένιο", "Βασιλ'κή αρχόντισσα", "γέρο-λύκος", "σαν πας πουλί μου στο Μωριά" κλπ. Επειδή στο χωριό μας τότε τα γραμμόφωνα ήσαν σπάνια και μόνο τα καταστήματα διέθεταν, και επειδή ακόμη δεν υπήρχε σε αυτό κάποια κομπανία μουσικών οργάνων, τα τραγούδια τραγουδιόνταν με το σόμα. Τραγουδούσαν και συγχρόνως χόρευαν. Στο χωριό μας υπήρχαν πολλοί άνδρες και πολλές γυναίκες που ήσαν καλλίφωνοι και τραγουδούσαν ωραία. Έτσι σε διάφορες εορταστικές εκδηλώσεις και κυρίως το Πάσχα, οι χοροί εξυπηρετούνταν με τραγούδια που έλεγαν οι ίδιοι οι χορευτές. Επομένως και στα σεβάσματα δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα με την έλλειψη μουσικών οργάνων και το γλέντι βαστούσε μέχρι τα χαράματα με όρεξη και κέφι. Χόρευαν και ξαναχόρευαν όλοι οι συμπέθεροι της νύφης και του γαμπρού μέχρι που έφεγγε η μέρα. Πριν αναχωρήσουν για τα σπίτια τους οι καλεσμένοι από την πλευρά του γαμπρού δέχονταν εκ μέρους της σεβαστιάς δώρα, όπως τσουράπια πλεκτά, μαντήλες και πουκάμισα για τους σπιτικούς ανθρώπους του γαμπρού τα οποία, λέγονταν μαντηλώματα και τοποθετούνταν στους δεξιούς ώμους. Με τα μαντηλώματα λοιπόν αυτά τοποθετημένα σε εμφανές μέρος αναχωρούσαν τραγουδώντας για ένα μικρό ακόμη διάστημα και κατόπιν ο καθένας έπαιρνε το δρόμο για το σπίτι του.

Την άλλη Κυριακή πήγαινε ο αρραβωνιαστικός μαζί με τη μάνα του ή την αδεφή του στο σπίτι της μητρούς του και την έπαιρνε, στολισμένη με τα κοσμήματα που της είχε δωρίσει, για την εκκλησία, όπου μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας θα δέχονταν ευχές από συγγενείς και συγχωριανούς.

Σε τέτοια παλιά αρραβωνιάσματα πήρα και εγώ μέρος πιτσιρίκι, μάλλον δεν είχα πάει ακόμη στο σχολείο. Ο πατέρας μου είχε πρώτο εξάδελφο τον Κώστα Τσιούκη ή Κίσσα και τον κάλεσε στους αρραβώνες της κόρης του Αλεξάνδρας με τον Λάμπρο Ξεδιά. Ο μπάρμπα Κώστας ήταν καλός νοικοκύρης και έπαιρνε και μία σύνταξη ως ενωμοτάρχης της χωροφυλακής. Από ημέρες επέμενα φορτικά στον πατέρα μου να με πάρει και εμένα στα σεβάσματα της Αλεξάνδρας. Ο πατέρας μου φυσικά αρνούταν λόγω της ηλικίας μου, αλλά στο τέλος ενέδωσε και με πήρε μαζί του.

Ήταν μάλλον χειμωνιάτικη εποχή και τα τζάκια στο χωριό έκαιγαν στο φουλ. Με έντυσε η μάνα μου με ζεστά χειμωνιάτικα ρούχα, ντύθηκε και ο πατέρας μου κάπως πιο επίσημα και ξεκινήσαμε το βραδάκι για το σπίτι του Κώστα Κίσσα: εκεί βρήκαμε και άλλους καλεσμένους από την πλευρά της νύφης. Εγώ κάθισα σε ένα μπαούλο που ήταν καλυμμένο με μία μάλλινη καραμελωτή κουβέρτα, κάπως αμήχανος, περιεργαζόμενος το δωμάτιο και τους ανθρώπους. Κάποια στιγμή δημιουργήθηκε μια αναταραχή, μια αναστάτωση, διότι είχε καταφθάσει ο Λάμπρος με τους δικούς του ανθρώπους. Μετά το κέρασμα και το μικρό κουβεντολόι στρώθηκαν οι τάβλες για φαγητό. Στο ένα δωμάτιο έφαγαν οι άνδρες και στο άλλο οι γυναίκες. Υπήρχε και φαγητό μπόλικο και αρκετές πίτες, τυρόπιτες και ξυνοτυρόπιτες, οι οποίες ήσαν ζεστές και μου φάνηκαν πάρα πολύ νόστιμες. Εγώ προτίμησα τις πίτες διότι η οικογένειά μου δεν ασκούσε την κτηνοτροφία και επομένως δεν διαθέταμε ξινοτύρι και τυρί όλον τον χρόνο, διαθέταμε όμως μέλι μια που ο πατέρας μου ασχολούνταν με τη μελισσοκομία. Μετά το φαγητό άρχισαν τα τραγούδια και οι χοροί. Το τζάκια στα δύο δωμάτια φορτωμένα τριζοβολούσαν, η φωτιά σκορπούσε γύρω μια ζεστή και ευχάριστη θαλπωρή και εμένα με πήρε ένας γλυκός ύπνος. Τα τραγούδια και ο χορός ήταν για εμένα ένα ευχάριστο νανούρισμα. Το πρώτο που τέλειωσε το γλέντι ξύπνησα και με τον πατέρα μου γύρισα στο σπίτι "καλός και διαλεγμένος". Οι πίτες που έφαγα εκείνο το βράδυ μου έμειναν αλησμόνητες και τις θυμάμαι πάντα. Δυστυχώς το συνοικέσιο αυτό δεν είχε αίσιο τέλος, διότι η Αλεξάνδρα κλέφτηκε με τον Χρήστο Τσούτσουρα και ο αρραβώνας διαλύθηκε, σπάνιο φαινόμενο για την εποχή εκείνη του συντηρητικού πνεύματος και των αυστηρών εθίμων.

Σ.Σ. Λειτουργικά, ο αρραβώνας προηγείται του γάμου, που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο φύλλο, αλλά στον καιρό του κορονοϊού συγχωρούνται και τέτοιες αντινομίες!

«Λαογραφικό Τετράδιο Αργιθέας»

Συνέχεια από τη σελ. 1

πλάι. Μού δώκαν το καπίστρο στα χέρια, εγώ ήξερα απ' αυτό να κρατηθώ και από πάν' πιάσκι το πέπλο από μια κλωνάρα. Α! Α! να πέσω στο ποτάμι. Μπουλντούμ κάτ'. Τέλος πάντων γλίτωσα. Βγήκα πέρα, μ' έπιασε το παιδί εκεί αυτό. Ανεβαίνουμε στην Αγορασία. Να, η Αγορασία από κόσμο γύρω - γύρω.

Πως τα θυμάμαι τώρα! Ήταν εκεί ο μακαρίτης ο Πατσιαούρας, εκεί βρήκα και τον παπά-Κατσίκη. Με περίμενε ο παπάς εκεί, τόση αγάπη μου είχαν. Πολλή! και θυμούμαι μ' έβαλε ένα χιλιάρκο στην ποδιά. Τόση αγάπη μου είχαν οι Τριζολιώτες και εμείς ήμασταν γένια και θρέμμα.

Έτσι γίνεκ το προξενιό το θόκ μου, με το ζαλίκι τα ξύλα!

"Με το ζαλίκι τα ξύλα." Τι ήμαν; 23 χρονώ ήμαν, λιανοπαίδι' ήμαν...

Ξέρος τι έλεγαν κοντά, αυτού τα παιδιά που είναι τα Ζουμπουράκια, εδώ δώθε - δώθε;

Εσύ τα ξέρεις τώρα Μενέλας, δεν είναι ανάγκη να πω, που περνάς αυτού. Και τα παιδιά από το χωριό μας. Δεν είπε ένα παιδί μια φορά ότι θα πάρω την Κούλα, πως το λένε. Δεν τόλμαγε να κρίνει κανένας. Πως με είχαν να σας πω; Με είχαν για μπιψελό. Τα παιδιά τα Τριζολάκια αυτού...

Είναι αλήθεια. Άκου να ιδείς, όταν παντρεύεται για πρώτη φορά ο Κ'φός; Κ' εμείς να ήμαστε παιδιά και το κορίτσι να το έχουμε στα χέρια μας; (Παρέμβαση του γιου της Θωμά).

- Άλλα οι Κωφαίοι δεν χάνουν ποτέ. Επέμεναν και κέρδισαν. Υπομονή και επιμονή. Σε παγίδευσαν!

Ο μπάρμπα Λίας..

- Άγρια πέρδικα, λέει που θα μου πας. Δεν γλίτωνς εσύ. Απ' τον μπάρμπα μου δεν γλίτωνε τίποτα. Είχε τον τρόπο του. Ναι -ναι... Μπορεί να έδωσε και 5 λίρες. Στο λέω εγώ. Αυτά τα κουνιάδια, όταν σου λέω εγώ, την λάτρευαν.

Βικ

Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΕΦΗΒΟΥ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

Συνέχεια από τη σελ. 1

καστανόδασος.

Επί τουρκοκρατίας, υπήρξε η έδρα του αρχιαρματωλού των Αγράφων, Γώρου Καραϊσκάκη, του αργότερα θρυλικού στρατάρχη της Ρούμελης. Κατακτητής ποτε δεν εγκαταστάθηκε στο χωριό, ούτε επί τουρκοκρατίας, ούτε επί ιταλογερμανικής κατοχής. Δύο μεγάλες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις εναντίον των ανταρτών έγιναν πρώτα από τους Ιταλούς και έπειτα από τους Γερμανούς. Όλα σχεδόν τα χωριά γύρω από το υψηλόπεδο της Νεβρόπολης, το οποίο, σήμερα καλύπτεται από τα νερά της Λίμνης Πλαστήρα, πυρπολήθηκαν. Η Καστανιά έμεινε αλώβητη.

Στην περίοδο από το φθινόπωρο του 1942 που εμφανίστηκαν οι πρώτοι αντάρτες στ'Αγραφα μέχρι την απελευθέρωση, το Σεπτέμβριο του 1944, τα σχολεία ελάχιστα λειτουργούσαν. Τον περισσότερο καιρό λοιπόν βρισκόμαστε στην γενέτειρα Καστανιά, Απεριόριστος ο χρόνος και ο χώρος για παιχνίδια. Παιζόμενος με τις ώρες αναπνέοντας το ζωογόνο αέρα του βουνού. Εκεί το βλέμμα μπορεί να διεισδύει άνετα στο βάθος του ορίζοντα. Να πάνεις τις απέλιευτες οροσειρές των Αγράφων από τη μια μεριά και την απέραντοσύνη του Θεσσαλικού κάμπου από την άλλη, με τις χιονισμένες κορυφές του Ολύμπου να λαμπτιρίζουν στο βάθος.

Πώς να συγκρίνει κανείς αυτή την ανέμελη ζωή μέσα σ'ένα ιδανικό περιβάλλον με τη ζωή των σημερινών εφήβων στις πόλεις και ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα; Καταπιεσμένα τα παιδιά με απέλιευτες ώρες στη θεραμία, στο σχολείο και στα φροντιστήρια. Από νωρίς πρέπει να ετοιμάζονται για την εισαγωγή στα ΑΕΙ, διακατεχόμενα από ένα συνεχές άγχος. Υποχρεωτική και η εκμάθηση έξινταν γλωσσών. Πότε και πού να παίξουν τα παιδιά; Ο ορίζοντάς τους είναι το τιμέντο των απέναντι πολυκατοικιών και το δάσος των κεραιών της τηλεόρασης. Ο αέρας που αναπνέουν μολυσμένος, γεμάτος ρύπους και βλαβερά μικροσωματίδια. Τι κίνησην έχουν γενναίο χαρτζίλικι και ρούχα σινέ; Τα λυτάμαι πιάνει τα παιδιά και αισθάνομαι ευτυχής για τα αέχαστα χρόνια της ένονασίας που έζησα ως έφηβος.

Θα πρέπει εδώ να σημειώσω ότι και η συμμετοχή μας στην αντιστασιακές δραστηριότητες δεν ήταν για μας πάρα ένα παιχνίδι. Τραγούδια, χοροί, θέατρο. Είχαμε βέβαια και καθήκοντα αλλά κι' αυτά διασκεδαστικά. Ανεβαίναμε, παραδείγματος χάριν στο κωδωνοστάσιο για να εκφωνήσουμε με τον τηλεβόα τα δελτία ειδήσεων που έβγαιναν από το ραδιόφωνο. Έτσι μαθαίναμε τις εξελίξεις στα μέτωπα του πολέμου μεταξύ των συμμάχων μας και των δυνάμεων του άξονα. Στην Αφρική, στην Ιταλία, στην Γαλλία, στην Ρωσία, στον Ειρηνικό. Ενδιαφέροντας είχαν οι ειδήσεις για την αντιστασιακές δραστηριότητες στην Γαλλία με τους "ΜΑΚΙ", στην Γιουγκοσλαβία με τον Τίτο και, βέβαια, στην Ελλάδα. Ο καταγισμός των εξελίξεων και τα συνταρακτικά γεγονότα που διαδέχονταν το ένα το άλλο δεν άφηναν περιθώρια για πλήξη. Μερικές φορές μας ανέθεταν καθήκοντα συνδέσμου και πηγαίναμε με τα πόδια στα γειτονικά χωριά για να μεταφέρουμε μηνύματα. Ακόμα βοηθόσαμε και στην μεταφορά τραυματών ανταρτών.

Παράλληλα με τα ομαδικά παιχνίδια, είχα προσωπικά αναπτύξει δύο παθιασμένα χόμπι: Τα όπλα και τα όλογα του ιππικού των ανταρτών. Η ικανοποίηση και των δύο ήταν παράνομη και απαιτούσε τόλμη. Και, φυσικά, εμπεριέχει κινδύνους. Η διοίκηση των ανταρτών είχε απαγορεύσει τους άσκοπους πυροβολισμούς επί ποινή παραπομπής στο ανταρτοδικείο. Ούτε βέβαια τα όλογα των ανταρτών ιππικού ήταν διαθέσιμα για περιπτώσεις από ανεύθυνους εφήβους. Αυτά όμως δεν μπορούσαν να εμποδίσουν έναν παθιασμένο έφηβο να ικανοποιήσει το πάθος του. Προϋπόθεση για την ικανοποίηση του πρώτου πάθους, ήταν η απόκτηση όπλου και φυσιγγίων. Στην Καστανιά, όπως και σ' όλα τα χωριά, υπήρχε ο εφεδρικός ΕΛΑΣ. Κατά καλή μου τύχη, ο έφεδρος ελασίτης Αντώνης Φλερτάριζε την οικιακή βοηθό μας και είχε σοβαρό λόγο να τάχει καλά μαζί μου. Την παντρεύτηκε τελικά και έργαν από τη ζωή και οι δύο αφού απέκτησαν παιδιά και εγγόνια. Παρά τον κίνδυνο που διέτρεχε ο Αντώνης, μου δάνεισε το όπλο του, μια ιταλική αράβιδα. Μου έδωσε και μερικά φυσιγγία. Τρελός από χαρά, έσπευσα στο αγαπημένο μου καστανόδασος και έριξα όλα τα φυσίγγια στα πουλιά, χωρίς όμως να πετύχω κανένα. Ήταν δύσκολο να ζητήσω κι' αλλά φυσίγγια από τον Αντώνη.

Κάποιος όμως μου σφύρει ότι στο οστεοφυλάκιο του νεκροταφείου, μέσα σ'ένα σωρό από κρανία, ήταν κρυμμένο ένα κιβώτιο με φυσίγγια. Σε μικρότερη ηλικία, είχα δει από την πόρτα του οστεοφυλακίου το σωρό με τις νεκροκεφαλές και είχα πάρει τέτοια τρομάρια που δεν πλησίαζαν πλέον το νεκροταφείο. Προσπαθούσα να περάσω όσο μπορούσα πιο μακριά απ' αυτό το εφιαλτικό μέρος. Τώρα, όμως, το κίνητρο ήταν πολύ ισχυρό και έπρεπε να βρεθεί τρόπος ν' αποκτήσω τα πολυτόθητα φυσίγγια. Δεν μπορούσα βέβαια να διεισάγω την επιχείρηση μέρα μεσημέρι, ούτε μόνος. Έπρεπε κάποιος να κρατάει τοίλιες. Επέλεξα, φυσικά, σαν σύντροφο τον ξάδερφό μου Στέφο Ζαχαρό με τον οποίο είχαμε προβεί και σε άλλες παράτολμες ενέργειες. Ο Στέφος, δύο τρία χρόνια μεγαλύτερός μου, εκτός του ότι ήταν πιο τόσο, είχε το προσόν τον πιο γρηγοροπόδαρος του χωριού. Ήταν περιζήτης όταν συγκροτούσαμε ομάδες για παιχνίδια που απαιτούσαν γρήγορο τρέξιμο, όπως η "γιαλάκα". Όποια ομάδα έπαιρνε μαζί της το Στέφο, είχε εξασφαλισμένη τη νίκη. Ήταν προς το τέλος του 1943. Μια αφέγγαρη σκοτεινή νύχτα, ξεκίνησε λοιπόν για την παράνομη επιχείρηση, κρατώντας ένα κλεφτοφάναρο. Ανοίξαμε την πόρτα του οστεοφυλακίου χωρίς δυσκολία. Ο Στέφος έπιασε μια θέση σκοπού. Είχαμε συμφωνήσει να σφυρίξει τρεις φορές αν έβλεπε κάποιον να πληριάζει. Άναψα το κλεφτοφάναρο αφού πρώτα μπήκα και έκλεισα την πόρτα για να μην δώσουμε στόχο. Αντίκρισα στο βάθος τα κρανία να λαμπτιρίζουν στο φως. Για μια στιγμή είχα την εντύπωση πώς με κοίταζαν θυμαμένα, επειδή, αναίτια, διατάραξα την αιώνια γαλήνη τους. Κατέβηκα τα σκαλιά και, ενώ με τόνο χρέι κρατούσα το φανάρι, με τόνο παραμέριας πάντα στην πόρτα της Αγραφής, με τόνο ακούμπησης σε μια μεταλλική επιφάνεια. Συνεχίζοντας να απομακρύνω τα κρανία, βρέθηκα μπροστά σε ένα μεταλλικό κιβώτιο του Ιταλικού στρατού

απ' αυτά που οι αντάρτες είχαν λαφυραγωγήσει από τη μεραρχία Πινερόλο μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας το Σεπτέμβριο του 1943. Ήταν γεμάτη φυσίγγια. Γέμισα γρήγορα τις τσέπεις με πολλές δεσμίδες. Στη συνέχεια, τοποθέτησα με προσοχή τα κρανία στην αρχική τους θέση ώστε να μη φανεί ότι υπήρξε επέμβαση και έκανα την ηρωική μου έξοδο ανεβάνοντας δυο-δυο. Εσθήσα το φανάρι πριν ανοίξω την πόρτα και βγήκα. Ήθελε τρεχάτος ο Στέφος, κλείσαμε την πόρτα και φύγαμε χαρούμενοι και υπερήφανοι για το απόκτημά μας. Πριν επιστρέψουμε στα σπίτια μας κρύψαμε τις δεσμίδες σε ασφαλές μέρος.

Πρώιμη προσέλευση την επομένη, αναζητήσαμε τις δεσμίδες μας και τρέξαμε στο καστανόδασος. Με τον πρώτο πυροβολισμό πέτυχα ένα πουλί στα τριάντα μέτρα. Ο ενθουσιασμός μου για την πρωτοφανή αυτή επιτυχία δεν κράτησε πολύ. Δυστυχώς, η επιτυχία αυτή δεν ήταν αποτέλεσμα της σκοπευτικής μου δεινότητας. Ήταν καθαρό θέμα τύχης. Παρά τους πολλούς πυροβολισμούς, κανένα άλλο πουλί δεν υπέφερε από μένα. Ήμουν υποχρεωμένος να παραδεχτώ ότι η σκοποβολή δεν πειραιματίζαν μεταξύ των ταλέντων μου. Με τους πυροβολισμούς, τα πουλιά πέταζαν μακριά και έτσι πειριοριστήκαμε να σημαδεύουμε κάποιο κλαδί. Η παντελής έλλειψη πειραιών μας προσέλευσε στη σκοπευτική μου δεινότητας. Ήταν καθαρό θέμα τύχης. Παρά τους πολλούς πυροβολισμούς, κανένα άλλο πουλί δεν υπέφερε από μένα. Ήμουν υποχρεωμένος να παραδεχτώ ότι η σκοποβολή δεν πειραιματίζαν μεταξύ των ταλέντων μου. Με τους πυροβολισμούς, τα πουλιά πέταζαν μακριά και έτσι πειριοριστήκαμε να σημαδεύουμε κάποιο κλαδί. Η παντελής έλλειψη πειραιών μας προσέλευσε στη σκοπευτική μου δεινότητας. Ήταν καθαρό θέμα τύχης. Παρά τους πολλούς πυροβολισμούς, κανένα άλλο πουλί δεν υπέφερε από μένα. Ήμουν υποχρεωμένος να παραδεχτώ ότι η σκοποβολή δεν πειραιματίζαν μεταξύ των ταλέντων μου. Με τους πυροβολισμούς, τα πουλιά πέταζαν μακριά και έτσι πειριοριστήκαμε να σημαδεύουμε κάποιο κλαδί. Η παντελής έλλειψη πειραιών μας προσέλευσε στη σκοπευτική μου δεινότητας. Ήταν καθαρό θέμα τύχης. Παρά τους πολλούς πυροβολισμούς, κανένα άλλο πουλί δεν υπέφερε από μένα. Ήμουν υποχρεωμένος να παραδεχτώ ότι η σκοποβολή δεν πειραιματίζαν μεταξύ των ταλέντων μου. Με τους πυροβολισμούς, τα πουλιά πέταζαν μακριά και έτσι πειριοριστήκαμε να σημαδεύουμε κάποιο κλαδί. Η παντελής έλλειψη πειραιών μας προσέλευσε στη σκοπευτική μου δεινότητας. Ήταν καθαρό θέμα τύχης. Παρά τους πολλούς πυροβολισμούς, κανένα άλλο πουλί δεν υπέφερε από μένα. Ήμουν υποχρεωμένος να παραδεχτώ ότι η σκοποβολή δεν πειραιματίζαν μεταξύ των ταλέντων μου. Με τους πυροβολισμούς, τα πουλιά πέταζαν μακριά και έτσι πειριοριστήκαμε να

Αφιέρωμα στα 100 Χρόνια

Το Ζωγλόπι στη Μικρασιατική Εκστρατεία

Με τη συμπλήρωση εκατό <100> χρόνων από τη Μικρασιατική Εκστρατεία, το 2020 κηρύσσεται έτος μνήμης και αναστοχασμού για τα γεγονότα που διαδραμάτιστηκαν κατά την εκστρατεία εκείνη και την εθνική καταστροφή που ακολούθησε.

Η εκστρατεία στη Μικρά Ασία έγινε με τη συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων, Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, Αγγλίας, Γαλλίας και Ιταλίας που ήταν νικήτριες του Άπαγκοσμίου πολέμου, για τους Έλληνες όμως ήταν η εκπλήρωση της Μεγάλης Ιδέας: να φτάσουμε τα σύνορα του ελληνικού κράτους ως την "κόκκινη μηλιά" και να ελευθερώσουμε τους σκλάβους αδελφούς. Δυστυχώς η εκστρατεία εκείνη, για λόγους που ο περιορισμένος χρόνος της εφημερίδας δεν μας επιτρέπει να εκθέσουμε με λεπτομέρειες, κατάληξε σε εθνική τραγωδία.

Η Μικρασιατική Καταστροφή είναι η δεύτερη και μεγαλύτερη του είδους της που συνέβη στον Ελληνισμό μετά από την άλωση της Κωνσταντινούπολεως. Πολλά βιβλία έχουν γραφεί από ιστορικούς καθώς και από ανθρώπους που βίωσαν τις οδυνηρές συνέπειες της Μικρασιατικής καταστροφής. Υπάρχουν επίσης πολλές μαρτυρίες αγωνιστών του μετώπου που επέστρεψαν κατά την υποχώρηση, οι πιο τυχεροί ταλαιπωρημένοι αλλά αρτιμελείς, άλλοι με σοβαρές αναπτρίες και άλλοι ύστερα από οδυνηρή αιχμαλωσία. Οι τελευταίοι, απλοί άνθρωποι του λαού, χωρίς ιστορικές γνώσεις, περιγράφουν γεγονότα που οι ίδιοι βίωσαν, και τα οποία θέτουν πολλά ερωτήματα για την εκστρατείας εκείνης.

Δύο ήταν κυρίως οι λόγοι που προκάλεσαν την καταστροφή: Ο Εθνικός διχασμός στην Ελλάδα και η κυριαρχία του Μουσταφά Κεμάλ στην Τουρκία. Λέγεται ότι η τύχη βοηθάει τους τολμηρούς. Το περίεργο και συνάμα τραγικό για εμάς είναι ότι η τύχη του Κεμάλ άνοιξε με την πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα, η οποία επανέφερε στο θρόνο τον υπ' αριθμό ένα(1) εχθρό της ΑΝΤΑΝΤ, το βασιλιά

Οι στρατηγοί Πλαστήρας και Γονατάς και πίσω ο Γ. Παπανδρέου (πρεσβύτερος)

Κωνσταντίνο. Η πολιτική αλλαγή εξόργισε τις Δυνάμεις, οι οποίες συγχρόνως αισθάνθηκαν ότι τους λύνονται τα χέρια για να διεκδικήσουν τα συμφέροντά τους στην Ανατολή, διαπραγματευόμενες με το νέο τουρκικό καθεστώς. Ο Κεμάλ φάνηκε εξαιρετικά γαλαντόμος σε παραχωρήσεις προς τις Δυνάμεις και αναφέρομαι στα πετρέλαια της Μοσούλης και σε άλλες εδαφικές παραχωρήσεις και διομολογήσεις. Κατόπιν αυτής της εξέλιξης οι Δυνάμεις, η μία μετά την άλλη, εγκατέλειψαν την Ελλάδα στην τύχη της και επιδόθηκαν σε ανταγωνισμό, προσπαθώντας να εξασφαλίσει καθεμιά τα συμφέροντά της στο νέο τουρκικό κράτος.

Στην Ελλάδα η αντιπολίτευση διεκτραγώδούσε τις κακουχίες στρατιωτών στο μέτωπο και υποχώταν πως όταν έλθει στην εξουσία, θα ξαναφέρει τα στρατεύματα παιδιά στα οπίτια τους. Η δυσαρέσκεια στο λαό άρχισε να πάρνει μεγάλες διαστάσεις και ο Βενιζέλος για να την κατευνάσει, στηρίζοντας την αυτοπεοίθησή του στις δάφνες που έδρεψε στους βαλκανικούς πολέμους, κίρυξε εκλογές. Οι εκλογές έγιναν την 1η Νοεμβρίου 1920, το βενιζελικό κόμμα έπαθε πανωλεθρία και ο Βενιζέλος δεν βγήκε ούτε βουλευτής.

Το τραγικότερο ήταν τα συσσωρευμένα λάθη της κυβέρνησης που προέκυψε από τις εκλογές, η οποία έσπευσε να πάρει τη ρεβάνς από το βενιζελισμό, εν μέσω πολέμου. Πρώτο λάθος, η αντικατάσταση όλων των ανώτερων και μεσαίων αξιωματικών που θεωρήθηκαν βενιζελικοί.

"Μας ήρθαν νέοι αξιωματικοί που τους είχε αποτάξει ο Βενιζέλος το 1916. Πολλοί από αυτούς ήταν άπειροι από πόλεμο, διότι τους έδωσε πολλούς βαθμούς το βασιλικό κόμμα, όπου από ανθυπασπιστές έγιναν λοχαγοί. Λοχαγοί το 1916, το 1920 έγιναν συνταγματάρχες και έτσι δεν ήταν εις θέσιν πολλοί από αυτούς να διοικήσουν. Εκείνοι που είχαν ικανότητα, τα τμήματά τους είχαν λιγότερες φθορές, όπως επί παραδείγματι ο Νικόλαος Πλαστήρας. Συνταγματάρχης το 1919, συνταγματάρχης το 1922, διότι ήταν βενιζελικός και δεν τον προήγαγε το βασιλικό καθεστός (Απομνημονεύματα Α.Σ. Γριβέλλα).¹

Δεύτερο λάθος, η επέκταση του μετώπου. Η κυβέρνηση είτε θέλοντας να δεξειται την υπεροχή της έναντι της προηγούμενης βενιζελικής είτε από κακή εκτίμηση της κατάστασης, διέταξε πορεία του στρατού προς την Άγκυρα. Η τεράστια έκταση του μετώπου, ο διαμοιρασμός των δυνάμεων και η αδυναμία προώθησης πολεμικών εφοδίων, ιματισμού και ειδών επιστιομού, εξαιτίας των εκτεταμένων σαμποτάζ από τους τούτους που δρούσαν με ευκολία στα μετώποι, δημιούργησε ανυπέρβλητα προβλήματα, τα οποία κλόνισαν την αποτελεσματικότητα και το ηθικό του στρατού και όλα αυτά προστέθηκαν στα αίτια της κατάρρευσης του μετώπου.

Το τρίτο λάθος ήταν εκείνο που έκρινε οριστικά την τύχη του πολέμου και αυτό ήταν η παλινόρθωση στο θρόνο του βασιλιά Κωνσταντίνου, τον οποίο οι νικήτριες Δυνάμεις είχαν αναγκάσει να εγκαταλείψει την Ελλάδα.

Σ' εκείνη τη δύσκολη περίσταση έσωσε την τιμή της πατρίδας ο Νικόλαος Πλαστήρας, ο οποίος οδήγησε μαχόμενο το 1/42 Σύνταγμα Ευζώνων μέχρι τον Τσεμέ. Κατά την πορεία της υποχώρησης, συγκρατούσε τα προελαύνοντα τουρκικά στρατεύματα, συγκέντρων τα διαλυμένα τμήματα του στρατού και έδωσε την ευκαιρία στο μεγαλύτερο μέρος του υποχωρούντος ελληνικού στρατού και σε χιλιάδες πρόσφυγες να επιβιβαστούν στα πλοία και να σωθούν.

"Οι νικηφόρες μάχες και η τακτική υποχώρηση έσωσαν όχι μόνο την τιμή του ελληνικού στρατού, αλλά και όλης της πρόσφυγας αιχμαλωσία. Προπαντός όμως χιλιάδες πρόσφυγες, αφού εξασφαλίστηκε πολύτιμος χρόνος για την αποχώρησή τους"²

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1920 τα πλοία με το στρατό έφτασαν στο Λαύριο και την επομένη ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος Α' παραιτήθηκε και έφυγε για την Ιταλία. Βασιλιάς ανακηρύχτηκε ο γιος του και Διάδοχος Γεώργιος Β'. Στις 14 Σεπτεμβρίου τα επαναστατικά στρατεύματα μπήκαν στην Αθήνα, και στις 16 Σεπτεμβρίου σχηματίστηκε πολιτική κυβέρνηση με πρόεδρο το Σ. Κροκιδά. Την εξουσία όμως είχε ουσιαστικά η Επαναστατική Επιτροπή της οποίας αρχηγός ήταν ο Νικόλαος Πλαστήρας, που ανέθεσε τη διεθνή εκπροσώπηση της Χώρας στον Ελευθέριο Βενιζέλο.

Μαρτυρίες πολεμιστών του μετώπου

Ο συγγραφέας του παρόντος μεγάλωσε ακούοντας ιστορίες του Μικρασιατικού πολέμου από τον πατέρα του, τους γειτονες και τους φίλους του, που έρχονταν τα χειμωνιάτικα βράδια στο οπίτι του, αλλά και στα καφενεία του χωριού από απόμαχους του πολέμου εκείνου. Ήταν οι δεκαετίες του '40 και του '50 και την εποχή εκείνη σχεδόν όλοι οι άρρενες κάτοικοι του χωριού, ηλικίας 45-65 ετών, είχαν λάβει μέρος στη Μικρασιατική Εκστρατεία. Τα γεγονότα του πολέμου ήταν συνταρακτικά, εντυπώθηκαν στη μνήμη των στρατευμένων χωριανών με καυτό σίδερο και καθένας τα διηγούνταν αναλόγως προς την ψυχοσύνθεσή του. Κοινή διαπίστωση ήταν ότι τα γεγονότα εκείνα σημάδεψαν για όλη τη ζωή τους τούς απόμαχους του πολέμου που επέστρεψαν στην πατρίδα.

Μετά το θάνατο του πατέρα μου, εξερευνώντας τα λιγοστά αρχεία που διατηρούσε φυλαγμένα σ' ένα μεταλλικό κουτί, μεταξύ άλλων βρήκα και ένα τετράδιο με τις αναμνήσεις του από τον πόλεμο. Από την παλαιότητά του και τον κάπως παραλλαγμένο τύπο της γραφής στις διάφορες σελίδες, συμπέραν ότι τα περιεχόμενά του δεν γράφηκαν όλα την ίδια εποχή. Τα συναισθήματα που πλημμυρίζουν τις σελίδες του συνοψίζονται σε τρεις λέξεις: πόνο, παράπονο και αγανάκτηση.

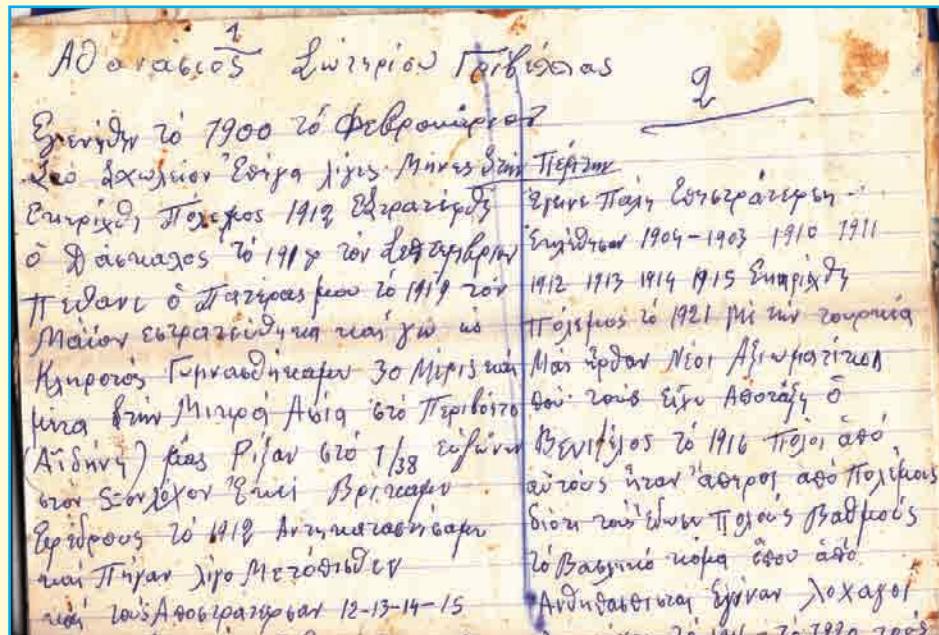
Απόσπασμα από τις σημειώσεις του

"Το Μάη του 1919 στρατεύηκα ως κληρωτός. Γυμναστήκαμε 30 μέρες και μετά μάς πήγαν στη Μικρά Ασία, στο Αγδίνι. Εκεί μας έριξαν στο 1/38 ευζώνων, στον 5ο λόχο. Εκεί βρήκαμε εφέδρους του 1912. Τους αντικαταστήσαμε και πήγαν λίγο μετώπιον και μετά αποστράτευσαν τις σειρές 12, 13, 14 και 15. Το 1920 έγιναν εκλογές, ήρθε η Βασιλεία, έγινε πάλι επιστράτευση και κλήθηκαν οι σειρές 1903, 1904, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915. Μας ήρθαν νέοι αξιωματικοί που τους είχε αποτάξει ο Βενιζέλος το 1916. Πολλοί

Δεξιά: Γεώργιος Καραγιάννης (με τη φυσιγγιοθήκη), στη μέση Αθανάσιος Γριβέλλας, αριστερά, Γεώργιος Ράπτης, στο μέτωπο της Μικρασίας.

από τη Μικρασιατική Εκστρατεία

Απόσπασμα από το περιεχόμενο του τετραδίου

από αυτούς ήταν άπειροι από πόλεμο, διότι τους έδωσε πολλούς βαθμούς το βασιλικό κόμμα, όπου από ανθυπασπιστές έγιναν λοχαγοί. Λοχαγοί το 1916, το 1920 έγιναν συνταγματάρχες και έτσι δεν ήταν εις θέσιν πολλοί από αυτούς να διοικήσουν. Εκείνοι που είχαν ικανότητα, τα τμήματά τους είχαν λιγότερες φθορές, όπως επί παραδείγματι ο Νικόλαος Πλαστήρας. Συνταγματάρχης το 1919, συνταγματάρχης το 1922, διότι ήταν βενιζελικός και δεν τον προήγαγε το βασιλικό καθεστώς. Ήταν αξιωματικός που σκέπτονταν μόνο το στρατιώτη. Κάποτε μας βρήκε με το επιτελείο του σε ένα μέρος καταυλισμένους. Ήμασταν σε κακά χάλια, με κατεστραμμένα ρούχα, άλλοι ξυπόλητοι και έκανε ερωτήσεις: Τίνος συντάγματος είμαστε κλπ., διότι ο Πλαστήρας ήταν στο 5/42 ευζώνων, ενώ εμείς ήμασταν στο 1/38 ευζώνων. Το 1922 έγινε οπισθοχώρηση, το Σεπτέμβριο άτακτη υποχώρηση και αυτό οφείλονταν στην κακή διοίκηση του στρατεύματος και στην προπαγάνδα των ξένων κρατών Αγγλίας και Γαλλίας. Φοβούνταν μήπως η Ελλάς γίνει μεγάλη και κυριαρχήσει στη Μεσόγειο θάλασσα".

"Στη θέση Αρπίτζ έμειναν πολλά παλικάρια στις 19 Αυγούστου 1921. Εκεί μ' έταξε η μοίρα μου να πέσω κι εγώ. Η Εκστρατεία στη Μ. Ασία ήταν πόλεμος φριχτός, χωρίς κανένα συμφέρον. Έτσι εκμεταλλεύονται τους μικρούς λαούς οι καρχαρίες των Μεγάλων Δυνάμεων.

Ο κάποτε τραυματίας πολέμου, στις 19/8/1921,
Γριβέλλας Αθανάσιος του Σωτηρίου"³

Ζωγλοπίτες που έπεσαν στη Μικρασία

Κατοιούλας Απόστολος του Ιωάννου
Γρυμπογιάννης Δημήτριος
Καρλάφτης Ηλίας του Πάνου
Κίσσας Δημήτριος του Θωμά
Γκορτσάς Ιωάννης του Θέου
Κορκόντζελος Σεραφείμ του Γεωργίου
Ευδιάς Πάνος του Αθανασίου
Ράπτης Βασίλειος του Κων/νου
Γκορτσάς Δημήτριος του Κώστα

Ζωγλοπίτες που πολέμησαν στη Μικρασία

Γριβέλλας Αθανάσιος (τραυματίας)

Ηλίας Ράπτης
Τάσιος Ντόλκερας

Πρώτος αριστερά
ο Θύμιος Παπαδημητρίου

Ζαχαρίας Πάνος
Καραγιάννης Γεώργιος
Παπαδημητρίου Ευθύμιος
Ράπτης Γεώργιος
Ζαχαρίας Αριστείδης
Μπούτλας Χρήστος
Τσιότρας Βασίλειος
Δερματάς Αθανάσιος
Ράπτης Ηλίας
Γριβέλλας Ιωάννης
Τράντος Βασίλειος
Ντόλκερας Αναστάσιος
Κατσαρός Αναστάσιος Απόστ.
Νάκας γεώργιος Κων.
Νάκας Ματθαίος Κων.
Τζωαννόπουλος Δημήτριος Παύλου
Σουλιώτης Απόστολος Β.
Δημητρός Κων/νος Θ.
Τσιούκης Χρήστος Κων.
Τσιούκης Κ. Σπύρος
Γκορτσάς Ηλίας Αν.
Τίγκας Δ. Γεώργιος
Γρυμπογιάννης Κ. Μιχαήλ
Κουμπούρας. Βασίλης
Ράπτης Κ. Βασίλης
Κωστίκας Πάνος
Γκορτσάς Ν. Θωμάς
Κατσαρός Νίκος
Ρίζος Ι. Γεώργιος
Γκορτσάς Β. Χρήστος
Βρέκος Β. Γεώργιος
Τοιμάκης Δ. Θωμάς
Νασιάκος Δ. Βασίλης

Καθήμενοι: Βασίλειος Δ. Τσιότρας
και Αθανάσιος Δερματάς

Πρώτος αριστερά με το νεαρό Ελληνόπουλο
ο Απόστολος Ι. Κατσιούλας

Ασφαλώς, υπάρχουν και άλλοι συγχωριανοί που πολέμησαν στη Μικρασία, τους οποίους η σύνταξη της εφημερίδας δεν γνωρίζει. Παρακαλούμε τους συγγενείς τους να μας γνωρίσουν τα ονόματά τους και, αν είναι δυνατό, να μας στείλουν και σχετικές φωτογραφίας.

Σημειώσεις:

1. Ο Αθανάσιος Σωτηρίου Γριβέλλας (1900-1991) ήταν στρατιώτης του 1/38 Συντάγματος και τραυματίστηκε στη μάχη του Αρπίτζ (Καλέ Γκρότο), στις 19 Αυγούστου 1921. Μετά το θάνατό του βρήκα τις σημειώσεις του (ήταν πατέρας μου) για τη ΜΕ γραμμένες σ' ένα παλιό τετράδιο. Ολοκληρωμένη παρουσίαση των σημειώσεων του Αθαν. Γριβέλλα, δημοσιεύτηκε από τον ομότιμο καθηγητή Πανεπιστημίου, Βασίλη Αναγνωστόπουλο, στην εφημερίδα "Ζωγλοπίτικα Χρονικά", φύλλο 89/2014.

2. "Άξιοι της πατρίδας μνήμη 1881- 1953". ΚΕΝΤΡΟ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ "Νικόλαος Πλαστήρας".

3. Γριβέλλας Αθανάσιος του Σωτηρίου (1900-1991). Το χρονικό του τραυματισμού του το διηγήθηκε σ' ίδιος, τις λεπτομέρειες των γεγονότων όμως τις διασταύρωσα από τις ενθυμίσεις του συγχωριανού και συστρατιώτη του στον ίδιο λόχο Γεωργίου Καραγιάννη, στον οποίο δύσειλε και τη σωτηρία του, καθότι τον μετέφερε τραυματισμένον στην πλάτη πολλά χιλιόμετρα κατά την υποχώρηση. Το τραύμα του ήταν από σφαίρα στο δεξιό στήθος. Η σφαίρα εισήλθε από μπροστά, διαπέρασε τον δεξιό πνεύμονα και σφηνώθηκε στην πλευρά. Η μεταφορά του στο νοσοκομείο της Προύσας έγινε έπειτα από πολλές ημέρες, κατά τις οποίες εκατοντάδες τραυματίες βρίσκονταν εξαπλωμένοι στο έδαφος και τούτο εξαιτίας της έλλειψης μέσων μεταφοράς των τραυματιών. Τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής του έζησε με μισό δεξιό πνεύμονα και με τρία πλευρά λιγότερα. Κατά τη γνώμη μου, το οποίο οφείλεται και στο γεγονός ότι ήταν εικοσάχρονο σκληραγωγημένο αγροτόπαιο με εξαιρετικές αντοχές.

Φιλίστορας

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Φέρεται σε γνώση των μελών του Μορφωτικού Συλλόγου ότι στις 25 Απριλίου, Δευτέρα του Πάσχα, μετά τη Θεία λειτουργία, και στο Γραφείο του Συλλόγου, θα διενεργηθούν οι καθιερωμένες αρχαιρεσίες του Μορφωτικού Συλλόγου. Σε περίπτωση μη ύπαρξης απαρτίας οι αρχαιρεσίες θα διενεργηθούν στις 29 Απριλίου, Παρασκευή της Παναγίας, την ίδια ώρα και στον ίδιο χώρο, όπως προβλέπεται από το καταστατικό.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου
Γεώργιος Κατσιούλας

Λάμπρου Γριβέλλα Τα 100 άρθρα

Συνέχεια από τη σελ. 1

στην ιστορικολαογραφική εφημερίδα "Ζωγλοπίτικα Χρονικά", με την οποία συνέδουν τον συγγραφέα 28 χρόνια, ως αρχισυντάκτη της και αρθρογράφο".

Αυτά μας λέει, μεταξύ άλλων, στο οπισθόφυλλο του καινούργιου του βιβλίου, ο καταξιωμένος εκπαιδευτικός και χαρισματικός και πολυγραφότατος (αυτό είναι το 16ο βιβλίο του) συγγραφέας Λάμπρος Α. Γριβέλλας στο θαυμάσιο και "εύσωμο" καινούργιο του βιβλίο, που φέρει τον τίτλο "Τα 100 άρθρα" και υπότιτλο "Ιστορικά (49+51) Λαογραφικά". (Ιδιωτική έκδοση, Καρδίτσα 2021, σχ. 17x24, σελ. 366, ISBN:978-618-80995-0-0).

Στο βιβλίο αυτό ο ακάμπτος, αειθαλής και πληθωρικός Λάμπρος Α. Γριβέλλας, μας δείχνει για άλλη μια φορά πώς είναι ένας συγγραφέας με πολύ ευαίσθητη ιδιοσυγκρασία, με πολλά ενδιαφέροντα, με ακονισμένες κεραίες. Ένας συγγραφέας που διαθέτει ένα ανεξάντλητο θεματικό ορυχείο, συγγραφική αντοχή και πολυμέρεια. Ένας συγγραφέας που δεν διστάζει να διαχειριστεί ποικίλα και δύσκολα ιστορικά, λαογραφικά και κοινωνικά θέματα, να πει τη γνώμη του, να εκφράσει άποψη, να δεξεί δρόμους. Και είναι φορές που λέει τη γνώμη του και εκφράζει απόψεις με τέτοιον τρόπο, που αναγκάζει τη σκέψη μας ή να φτερουγίσει ή να πάρει πιο ανοιχτές στροφές και να δούμε τα πράγματα πιο σφαιρικά, πιο αντικειμενικά, πιο σωστά.

Ο Λάμπρος Γριβέλλας, έχοντας "πάντα ανοιχτά, πάντα άγρυπνα τα μάτια της ψυχής του", έχει αποθησαυρίσει τεράστιο απόθεμα γνώσεων και βιωμάτων και με εφόδια την πλούσια παιδεία του, την πολύ καλή γνώση της γλώσσας και τη δημιουργική οξύνοια που διαθέτει, μετουσιώνει τα αποτελέσματα των ερευνών του και τα βιώματά του σε θαυμάσια και πολύ ενδιαφέροντα κείμενα. Κείμενα που μας πηγαίνουν πέρα από τις λέξεις και μας συνοδεύουν και μετά το διάβασμά τους. Κείμενα που προάγουν τη σκέψη και αφήνουν τα ίχνη τους στον νου και στην ψυχή μας. Κείμενα που αποτελούν ένα θαυμάσιο σχολείο ορθής γραφής, ιστορίας και λαογραφίας.

Και είναι καιρός, νομίζω, να πάρουμε κάποια δείγματα γραφής, αρχίζοντας πρώτα από τα ιστορικά:

"*Ζη εκδοχή:* Στο θεσσαλικό χώρο οι Φράγκοι συμπεθέρεψαν με βυζαντινούς άρχοντες και κυβέρνησαν μαζί τη χώρα μέχρι περίπου το 1350 μ. Χ. Στη συνέχεια τους διαδέχτηκαν οι Σέρβοι. Ο κράλης της Σερβίας Στέφανος Δουσάν εκμεταλλεύμενος το κενό που δημιουργήθηκε μετά την απομάκρυνση των Φράγκων, κατέλαβε αμαχήτη τη Θεσσαλία και τη Στερεά Ελλάδα και ίδρυσε σερβικό κράτος... Τότε, λέγεται ότι έδωσε και στον μικρό οικισμό το όνομα "*Granditsa*" που στα σερβικά σημαίνει μικρό φρούριο. Το *granditsa* - όπως γίνεται με τα ξενικά τοπωνύμια - σύντομα εξελληνίστηκε κι έγινε *Καρδίτσα*" (σελ. 79).

Όπως αντιλαμβάνεται ο αναγνώστης πρόκειται για μια δεύτερη εκδοχή για το όνομα της πόλης μας, την οποία ο συγγραφέας μας παρουσιάζει αναλυτικά, και με λόγο μεστό, την τεκμηριώνει αναφέροντας τα σχετικά ιστορικά γεγονότα.

Κι εδώ μου δίνεται η ευκαιρία να κάνω μια παρένθεση και να εκφράσω μια προσωπική άποψη, η οποία αποτελεί μια άλλη εκδοχή για το όνομα της πόλης μας. Όλοι, όσοι έχουμε αισχοληθεί έστω και λίγο με τοπωνύμια, έρουμε πως αρκετά από αυτά οφείλουν την ύπαρξή τους σε κάποιο φυτό, είναι δηλαδή φυτωνύμια. Στο χωρίο μου έχουμε τα φυτωνύμια: στη Φτελιά, στα Τρία Πλατάνια, στο Σφένταμο, στο Κλήμα, στην Καρυδιά και άλλα. Όλοι επίσης γνωρίζουμε την Καστανιά, το Πευκί, τις Καρυές.

Με αυτό το σκεπτικό μπορούμε να πούμε πώς δεν είναι καθόλου απίθανο το όνομα της πόλης να προήλθε από μια μικρή καρυδιά που υπήρχε μόνη της σε κάποιο σημείο, η οποία έγινε σιγά - σιγά τοπωνύμιο με το υποκοριστικό της, δηλαδή Καρδίτσα, και με τη συνδρομή της ντοπιολαίας Καρδίτσα. Θεωρώ πως είναι κι αυτή μια εκδοχή που έχει τις πιθανότητές της.

Ας πάρουμε τώρα κι ένα δείγμα από τα λαογραφικά του πολύτειου και χαρισματικού συγγραφέα.

"*Τις ατέλειωτες χειμωνιάτικες νύχτες, τα κορίτσια του χωριού - γειτόνισσες και φιλενάδες - συγκεντρώνονταν μια διυ φορές τη βδομάδα, κάθε φορά και σ' άλλο σπίτι, για το νυχτέρι. Η οικοδέσποινα ετοίμαζε από νωρίς το τζάκι με αρκετά κούπσουρα, γέμιζε την γκαζόλαμπα με πετρέλαιο,*

ετοίμαζε και τα φιλέματα: καρύδια, σύκα μουσταμένα, ρετζέλια και κάστανα που θα γίνονταν αργότερα παπαλούδες στον ψήστη και στη θράκα του τζακιού.

Με το σούρουπο, μια - μια οι κοπέλες, αφού είχαν πια τελειώσει με τις δουλειές του σπιτιού, κι είχαν φάει το φτωχικό βραδινό τους, έπαιρναν το δρόμο για το νυχτέρι. Άλλη κουβαλούσε το κέντημά της, άλλη το πλεχτό της, ότι τελοσπάντινα έκρινε αναγκαίο για ν' αποτελείσει την προίκα της" (σελ.222).

Εδώ ο συγγραφέας, με ύφος γλαφυρό και θαυμάσιες τρισδιάστατες εικόνες, μας παρουσιάζει πολύ παραστατικά, μια όμορφη και δημιουργική κοινωνική εκδήλωση των παλαιότερων χρόνων, που θυσιάστηκε κι αυτή, όπως και τόσες άλλες, στο βωμό της εξέλιξης και του καινούργιου τρόπου ζωής. Μια εκδήλωση, όπου τα νεαρά κορίτσια της χωριού είχαν την ευκαιρία να συναντηθούν πολλά μαζί, να κουβεντίασουν, να ενημερωθούν, να ξεσκάσουν, να μιλήσουν για τα όνειρά τους και να κεντήσουν ή να πλέξουν για να συμπληρώσουν την προίκα τους.

Βλέπετε τότε άλλες εποχές, άλλα ήθη, άλλοι περιορισμοί, άλλες συνθήκες. Τα αγόρια βέβαια τότε δεν είχαν περιορισμούς και όταν ευκαιρούσαν μπορούσαν να βγουν στα καφενεία, να συναντηθούν με άλλα αγόρια ή και με μεγαλύτερους, να συζητήσουν, να παίξουν χαρτιά, να πιουν και κανένα τσιπουράκι και να εκπονούν. Τα κορίτσια όμως εκτός από τα νυχτέρια και το κυριακάτικο εκκλησίσμα, άντε και σε καμιά γιορτή, δεν είχαν άλλες ευκαιρίες για επικοινωνία με άλλους ανθρώπους.

Αξίζει όμως, νομίζω, να πάρουμε ένα ακόμη μικρό δείγμα γραφής από τα κείμενα του Λάμπρου Γριβέλλα. Είναι από το ίδιο αφήγημα και αναφέρεται στη στιγμή που κοντά στο πρώιμο, "Ξυπνούσε και η νοικουρά, που είχε χορτάσει ύπνο, κι έμπαινε στην κάμαρη.

- Ακόμα κάθιστι, κουρίτσια μ' είναι παράσουρα κι λάλησαν τα κουκότια! Σι λίγου θα φέξει, θα χαλάσουν τα ματάκια σας. Άντιστι τώρα στα σπίτια σας κι ταχιά μέρα ξημερώνει!...

- Καληνύχτα, κυρα-Μαρία!
- Καλημέρα πες, πιδάκι μ', δε βλέπεται στην ανατούλη," (σελ. 223).

Ο Λάμπρος Γριβέλλας είναι ένας άνθρωπος που είναι φορέας πλούσιας παιδείας, ένας άνθρωπος που κουβαλάει πολλά στις αποσκευές του. Εδώ βλέπουμε τη στοχαστική και γαλήνια ματιά του στα απλά και καθημερινά πράγματα, όπου φαίνεται και το πλούσιο βιωματικό του υπόστρωμα και η αγάπη του για την ιστορία, τη λαογραφία, για την κοινωνία, για τον άνθρωπο. Αξιοθαύμαστη και χαριτωμένη είναι η παραπάνω αφήγηση με λέξεις της ντοπιολαίας των ανθρώπων του χωριού. Μια αφήγηση που σε κάνει να νομίζεις πως ο συγγραφέας ζει ακόμα εκεί και ακούει τις κουβέντες τους.

Κοντολογίγι το προαναφερόμενο βιβλίο είναι ένα εξαιρετικό ενδιαφέροντος πόνημα, που αξίζει να το περιηγηθεί κάθε φιλομάθης αναγνώστης, γιατί έχει να κερδίσει πολλά. Γιατί τα θαυμάσια κείμενά του είναι υφασμένα με το σπηλόνι της λογικής και με το υφάδιο της μαστοριάς του συγγραφέα και γιατί αυτά που λέει, τα λέει με τέτοιον τρόπο που βρίσκει απήχηση στην ευαισθησία μας. Είναι από τα κείμενα που διαβάζονται ευχάριστα, που μπολιάζουν τον αναγνώστη με αξέιδες διαχρονικές και καθημερινές, που προσφέρουν χρήσιμες γνώσεις, που μας κάνουν σοφότερους.

Κάπιτο περισσεύει, που εντυπωσιάζει και μεταγγίζεται στον αναγνώστη, είναι η ορθή χρήση της γλώσσας, η ευγένεια γραφής και ο χαρισματικός και ευθύβολος λόγος. Ένας λόγος που ρέει κελαρύζοντας γλυκά, φυσικά και αβίαστα, σαν ρυάκι την άνοιξη σε έδαφος με μικρή κατωφέρεια. Το χιούμορ, τα χαριτωμένα απρόσπτα και η αξία και το πλήθος των πληροφοριών, που ανασύρονται από την αφάνεια και φωτίζονται και προβάλλονται, μας εκπλήσσουν ευχάριστα, γιατί δεν τις υποψιαζόμαστε.

Κλείνοντας συγχαίρω θερμά τον φίλο συγγραφέα για το πολύ αξιόλογο πόνημά του, ένα πόνημα που διδάσκει ήθος και εμπνέει αξίες, που έχει να προσφέρει πέρα από την αισθητική και την πνευματική απόλαυση, πλούσια ύλη και πολύ ενδιαφέρον περιεχόμενο. Είναι όντως ένα από τα βιβλία εκείνα που διαβάζει, ύστερα το διπλώμα χαρτί και το έδωσε στον Καδήν. Εκείνος το ξεδίπλωσε με προσοχή, γιατί του φαινόταν βαρύ, και γούρλωσε τα μάτια του με ό,τι είδε! Έκαμε τάχα πως το διαβάζει, ύστερα το διπλώσε με προσοχή, το έβαλε στην τσέπη του και είπε στον κατηγορούμενο:

- Πράγματι, με τέτοιους λόγους, γντάνε μ', θα μπορούσες να βρίσει

Γλυκόπικρες αναμνήσεις

Ένας παππούς θυμάται

Το 1944 πήγαινα στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού μου. Η οικογένειά μου όμως μέναμε στη Γρήδοβα, 7 χιλ. από το χωριό. Κάθε μέρα περπατούσαμε 14 χιλιόμετρα πήγαιν'-έλα στο σχολείο. Εμείς τα δασκαλούδια, όπως μας έλεγαν τότε, ξεκινούσαμε από τη Γρήδοβα, εγώ με τον αδερφό μου Βασίλη, ο Χρήστος Καλλιάφας, ο Αργύρης και ο Τασίος Τσαντήλας και ο Σεραφείμ Κουκολιάκος. Στο δρόμο συναντούσαμε τον Κώστα και το Δημήτρη Γρηγορίου. Στο "Μύλο" ανταμώναμε με τα παιδιά από τα "Κουμάσια" και την "Κερασιά".

'Όλα τα παιδιά κουβαλούσαμε και από ένα καυσόξυλο για τη σόμπα του σχολείου. Απ' αυτά έπαιρνε και ο δάσκαλος για τη σόμπα του σπιτιού του. Το σχολείο ήταν πρώι και απόγευμα. Έτσι, τον περισσότερο καιρό εμείς οι μαθητές από τις εξοχές πηγαίναμε και ερχόμαστε χωρίς να προλαβαίνουμε ούτε να ανοίξουμε το βιβλίο. Όταν έβρεχε, όσοι δεν είχαμε κανένα συγγενικό σπίτι για να πάμε το μεσημέρι, μέναμε στο νάρθηκα της εκκλησίας. Πάντως, τον καλό καιρό ευχαριστίσαμεν παιγνίδι στις σάρες της "Μαρίτσας".

Το σχολικό έτος 1944-1945 δάσκαλος στο χωριό ήταν κάπιος Ζαφείρης, ο οποίος έμενε στο σπίτι της Μαχαιροσεραφείμενας, της μάνας του Ηλία Μαχαίρα, του αγροφύλακα. Το σχολείο τότε λειτουργούσε στο σπίτι του Κοκκινιά, στη θέση του σημερινού σπιτιού του Φώτη Μαργαρίτη, στο 2ο όροφο, στον οποίο ανεβαίναμε με μεγάλη σκάλα από την πίσω (δυτική πλευρά του κτηρίου).

Θυμάμαι, πως μια φορά από τις πολλές που ήμασταν αδιάβαστοι, ο δάσκαλος μας έκλεισε το μεσημέρι μέσα στο σχολείο για τιμωρία, εμένα, τον Τάσιο Τσαντήλα και το Βασίλη Σκούρα. Όλοι οι άλλοι έφυγαν για τη μεσημεριανή διακοπή. Μετά από κάμπιση ώρα, και επειδή στον όροφο δεν υπήρχε τουαλέτα, για να διεκπεραιώσουμε κάποιες βιολογικές ανάγκες μας, που δεν έπαιρναν αναβολή, αναγκαστήκαμε με τον Τάσιο, βοηθώντας ένας τον άλλο, να κατεβούμε από το μπαλκόνι, με σοβαρό κίνδυνο να σκοτωθούμε. Ο Βασίλης έμεινε μέσα.

Όταν το απόγευμα, ο δάσκαλος ανακάλυψε το κατόρθωμά μας, μας έδωσε ξύλο για όλη τη χρονιά, και νομίζω ότι το θυμόμαστε και οι δυο μέχρι σήμερα. Ο Βασίλης το γλίτωσε...

Του Βαγγέλη Αποστολού,
Συνίχον Γραμματέα
του Πανικού Νοσοκομείου
Θεσσαλίης

Παροιμίες του Σεπτεμβρίου

Παροιμίες του Γενάρη

- Ο Γενάρης κι αν γεννάται, του καλοκαιριού θυμάται.
- Σ' όσους μήνες έχουν "ρο", μπάνιο με ζεστό νερό.
- Γενάρη μήνα κλάδευε, φεγγάρι μην ξετάζεις.
Χιόνι πέφτει το Γενάρη, χαρές θα 'ν τον Αλωνάρη.
- Κόψε ξύλο το Γενάρη και μη καρτερείς φεγγάρι.
- Γενάρη πίνουν το κρασί, το Θεριστή το ξύδι
- Του Γενάρη το φεγγάρι ήλιος της ημέρας μοιάζει.
- Αρχιμηνιά, καλή χρονιά, με σύγκρια και παγωνιά.
- Χαρά στα Φώτα τα στεγνά και τη Λαμπρή βρεμένη.
- Κότα πίτα το Γενάρη, κόκορα τον Αλωνάρη.
- Του Γενάρη το φεγγάρι μοιάζει με μαργαριτάρι.
- Να 'μουν το Μάη γάιδαρος, τον Αύγουστο κριάρι,
όλο το χρόνο κόκορας και γάτος το Γενάρη!
- Βάλε κάλτσα το Γενάρη, βγάλτηνε τον Αλωνάρη.
- Απ' το Γενάρη ως τη Λαμπρή, δεν έχει σχόλη και γιορτή.

Παροιμίες του Φλεβάρη

- Του Φλεβάρη είπαν να βρέξει και λησμόνησε να πάψει.
- Ο Φλεβάρης κι αν φλεβίσει, καλοκαίρι θα μυρίσει,
μα άμα τύχει και θυμώσει, μες το χιόνι θα μας χώσει.
- Καλώς το μήνα τον κουτσό, τον πιο μικρό απ' όλους,
μας φέρνει κρύα και βροχές, αλλά και τις Αποκρίες.
- Ο Φλεβάρης με νερό, κουτσός μπαίνει στο χορό.
- Φλεβάρης, κουτσοφλέβαρος, έρχεται κούτσα κούτσα,
όλο νερά και λούτσα.
- Τρίτη μέρα μη δουλέψεις, Σάββατο μη στολιστείς.
- Τα χρέη του Φλεβάρη, ο Μάρτης τα πλερώνει.
- Φλέβαρε κουτσοφλέβαρε, καταραμένε μήνα,
το έκανες το παράκανες με πέθανες στο κρύο

Παροιμίες του Μάρτη

- Ο Μάρτης ο πεντάγνωμος, εφτά φορές χιόνισε
και πάλι το μετάνιωσε που δεν εξαναχίονισε!
- Μάρτης γδάρτης και κακός παλουκοκαύτης.
- Μάρτης πουκαμισάς, δεν σου δίνει να μασάς.
- Μάρτης άβροχος, μούστος άμετρος.
- Από Μαρτιού πουκάμισο, κι απ' Αύγουστο σεγκούνι.
- Από Μάρτη καλοκαίρι και από Αύγουστο χειμώνα.
- Μάρτης έβρεχε, θεριστής χαιρότανε.
- Κάλλιο Μάρτης στις γωνιές, παρά Μάρτης στις αυλές.
- Οπόχει κόρην ακριβή, το Μάρτη ήλιος μην τη δει.
- Λείπει ο Μάρτης από τη Σαρακοστή;
- Ξημερώνει και βραδιάζει κι εκατό γνώμες αλλάζει.
- Λείπει ο Μάρτης από τη Σαρακοστή;
- Τα λόγια σου είναι ψευτικά σαν του Μαρτιού το χιόνι,
που το ρίχνει από βραδύς και το πρωί το λιώνει.

ΑΙΤΗΜΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΚΥΚΛΩΝΑ "ΙΑΝΟΣ"
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΡΕΜΑΤΟΣ
ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ ΠΑΛΑΙΟΖΩΓΟΠΙ ΔΗΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΤΑΜΟΥ
ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΡΑΧΟΥΛΑΣ

Ραχούλα 09 Αυγούστου 2021

ΠΡΟΣ

1. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
 - α) Αντιπ/ρχη κ. Νούσιο Κων/vo.
 - β) Διευθυντή Τεχνικών Υπηρεσιών
κ. Κουτρομάνο Δημήτρη.

2. ΔΗΜΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

- α) Δήμαρχο κ. Τσιάκο Βασίλειο.
- β) Αντιδήμαρχο Έργων και Υποδομών
κ. Μάττα Γεώργιο.
- γ) Διευθυντή Τεχνικών Υπηρεσιών
κ. Ελευθερίου Βάιου.

Με το πέρασμα του κυκλώνα ΙΑΝΟΣ τον Σεπτέμβριο του 2020 και τις έντονες βροχοπτώσεις που ακολούθησαν, εντοπίζονται μεταξύ άλλων και η καταστροφή τμήματος του ρέματος που διέρχεται από την βορινή πλευρά του οικισμού Παλαιοζωγόπι. Οι καταστροφές που εντοπίζονται είναι διαπλάνηση του ρέματος, εμβάθυνση η επιχωμάτωση και αλλαγή κατεύθυνσης σε πολλά σημεία του ανωτέρω τμήματος.

Τα προβλήματα που εντοπίζονται σήμερα αφορούν α) τις ιδιοκτησίες Κατσιούλα Ροζέτα (οικόπεδο), Σιώκος Περικλής (οικόπεδο) και Λιανός Γιώργος (οικόπεδο) τμήμα των οποίων έχει περιλάβει το εν λόγω ρέμα, β) την ολοκληρωτική καταστροφή της βρούσης του Τσιώκη και γ) την επιχωμάτωση του οικοπέδου της Σταματίας Ζαχαρή από τις φερτές ύλες του ρέματος και από την διευθέτηση του ρέματος στην πρώην θέση της βρούσης του Τσιώκη. Σημειώνεται ότι η παραπάνω επιχωμάτωση και διευθέτηση άλλαξε σημαντικά την θέση και την κατεύθυνση του ρέματος στο συγκεκριμένο σημείο, με αποτέλεσμα αυτό να κατευθύνεται, σε απόσταση μόλις 50 μέτρων, προς τις οικίες Βασιλείου Νάκου, Νικολάου Παναγιώτου, Χριστίνας και Ελένης Ανυφαντή, Θωμά Κολλημένου, Δημητρίου Κολλημένου και Βίκυς Βρέου.

Το σύνολο του προβλήματος του παραπάνω ρέματος στον οικισμό Παλαιοζωγόπι της οικοπέδης Σταματίας Ζαχαρή από την διευθέτηση του ρέματος στην πρώην θέση της βρούσης του Τσιώκη. Σημειώνεται ότι η παραπάνω επιχωμάτωση και διευθέτηση άλλαξε σημαντικά την θέση και την κατεύθυνση του ρέματος στο συγκεκριμένο σημείο, με αποτέλεσμα αυτό να κατευθύνεται, σε απόσταση μόλις 50 μέτρων, προς τις οικίες Βασιλείου Νάκου, Νικολάου Παναγιώτου, Χριστίνας και Ελένης Ανυφαντή, Θωμά Κολλημένου, Δημητρίου Κολλημένου και Βίκυς Βρέου.

Το σύνολο του προβλήματος του παραπάνω ρέματος στον οικισμό Παλαιοζωγόπι της οικοπέδης Σταματίας Ζαχαρή Σταματία (οικόπεδο) περιλαμβάνει από ελάτη, βελανιδιά, καστανιά, Χριστουγεννιάτικων φυσικών ελάτων, καθώς και καρπών από καρυδιές, καστανιές και κηπευτικών. Αποτελεί δε εναλλακτική λύση για την μετάβαση και σύνδεση με το χωριό Καροπλέσι Καρδίτσας, Φράγμα λίμνης Πλαστήρα και τα χωριά Σάικα και Άγραφα Ευρυτανίας (χρησιμοποιήθηκε κατά την κατάρρευση του φράγματος και του οδοστρώματος στην θέση Κανόνια την περίοδο του ΙΑΝΟΥ). Επίσης, σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, λόγω κατολισθήσεων ή πυρκαϊών στην ευρύτερη περιοχή, δύναται να χρησιμοποιηθεί για λόγους διαφυγής των περιξ οικισμών και ιδιαίτερα των οικισμών Παλαιοζωγόπι και Ιτάμου, των οποίων είναι η μοναδική πρόσβαση.

Η σημερινή κατάσταση του οδικού δικτύου εγκυμονεί σοβαρότατο κίνδυνο για την σωματική ακεραιότητα και ασφάλεια των διερχομένων πεζών και οδηγών συμπολιτών μας. Παρακαλώ λάβετε γνώση των παραπάνω προβλημάτων και προβείτε στις άμεσες και δέουσες ενέργειες αρμοδιότητάς σας.

Όσα δεν ξέραμε για τον ίταμο

Συνέχεια από τη σελ. 1

στην αρχαική εποχή. Κατατάσσεται στα κωνοφόρα είδη, αποτελεί όμως μια ειδική περίπτωση αφού δεν παράγει ρητήν αλλά και οι καρποί που σχηματίζει δεν είναι κώνοι. Πρόκειται για αειθαλές δέντρο, που ακολουθεί μια στρατηγική επιβίωσης με αντοχή στις συνθήκες, με βραδεία αύξηση, που αργεί να φτάσει στην ωριμότητα (70 έτη), αλλά είναι μακροβιότατο. Η ηλικία του, σύμφωνα με άτομα που βρέθηκαν σήμερα, υπολογίζεται 2000 και 3000 χρόνια, το ύψος του σε πλήρη ανάπτυξη ξεπερνά τα 20 μέτρα και η διάμετρός του ξεπερνά τα 2 μέτρα και μπορεί να φτάσει έως και επτά.

Είναι ένα μυστηριώδες δέντρο. Εκτός από το σαρκώδες τμήμα του καρπού του (περικάρπιο), όλα τα άλλα μέλη του είναι τοξικά. Ωστόσο ο παράξενος τρόπος με τον οποίο αναπτύσσεται και η ικανότητά του να αναβλαστάνει και να

Ο ίταμος, ηλικίας 2000 ετών που έδωσε το όνομά του στο όρος της Σιθωνίας

αναδημιουργεί παντοτινά τον εαυτό του, τον φέρνει κοντά στην αθανασία. Ο ίταμος προκαλεί το θάνατο αλλά ο ίδιος δεν πεθαίνει ποτέ. Οι άνθρωποι ενθουσιάζονταν από τα δέντρα του ίταμου με ηλικία χιλιάδων χρόνων και πάντα είχαν μια αμφιλεγόμενη σχέση με το δέντρο, μια σχέση που ταλαντεύοταν μεταξύ της λατρείας και του φόβου.

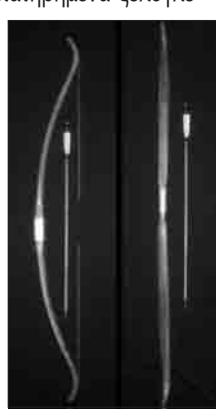
Φύεται, κατά προτίμηση σε ασβετολιθικά εδάφη στις ορεινές περιοχές της ηπειρωτικής κυρίως Ελλάδος. Συνήθως εμφανίζεται κοντά σε ρυάκια με σποραδικά άτομα εντός δασών άλλων δένδρων, κυρίως ελάτης. Δάση ίταμου στον ελλαδικό χώρο υπήρχαν στο όρος Αρτεμήσιο της Αρκαδίας, όπου υπήρχε και ιερό αφιερωμένο στην Αρτέμιδα καθώς και στο όρος Ίταμος της Σιθωνίας. Τα δάση αυτά σήμερα δεν υπάρχουν, εξαιτίας της ανεξέλεγκτης υλοτομίας. Στα δάση της Πίνδου υπάρχουν λίγα μεμονωμένα δένδρα ίταμου, πράγμα που συμβαίνει και στον δικό μας ομώνυμο όρος. Είναι ένα σπάνιο είδος που απειλείται με εξαφάνιση στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες περιοχές της Ευρώπης. Ωστόσο, μετά την ίδρυση του παραθεριστικού οικισμού Ιτάμου, μικρά δενδρύλλια του φυτού μεταφυτεύτηκαν στους κήπους του οικισμού, τα πρώτα από τα οποία έχουν ηλικία 50 ετών, και αποτελούν "σήμα κατατεθέν" του οικισμού.

Στους ευρωπαϊκούς λαούς και ιδιαίτερα στους Κέλτες, ο ίταμος θεωρούνταν ότι είναι σύμβολο της παλιάς μαγείας και ότι αποτελεί το πιο ισχυρό δέντρο για προστασία ενάντια στο κακό. Λόγω της μακροζωίας του, φυτεύοταν σε νεκροταφεία και εκκλησίες ως μέσο σύνδεσης με τους προγόνους.

Οι αρχαιολόγοι έχουν βρει καλοδιατηρημένα ξυλόγλυπτα με ξύλο ίταμου σε αρχαιολογικούς χώρους. Το σκληρό και ανθεκτικό ξύλο του ίταμου, χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν για να κατασκευάζουν τροχούς και γρανάζια, κουτάλια, χειρολαβές, κύπελλα, ιερά γλυπτά αλλά και τόξα και δόρατα.

Ο Χέλμουτ Μπάουμαν στο έργο του "Η Ελληνική χλωρίδα στο μύθο, την τέχνη και τη λογοτεχνία" αναφέρει για τον ίταμο:

"Ο ίταμος ήταν αφιερωμένος στις Ερινύες, τις χθόνιες θεότητες της

Σκυθικού τύπου τόξο από ξύλο ίταμου

εκδίκησης, που τιμωρούσαν τις ανθρώπινες ασέβειες με το δηλητήριο αυτού του δέντρου. Η τοξικότητα αυτή ήταν γνωστή από πολύ παλιά. Πραγματικά, πεντακόσια γραμμάρια από τα φύλλα του μπορούν να σκοτώσουν ένα άλογο. Η Άρτεμις χρησιμοποιούσε βέλη δηλητηριασμένα με ίταμο. Με εντολή της μητέρας της και με τέτοια βέλη σκότωσε τα παιδιά της Νιόβης, που καυχόταν για την πολυτεκνία της, σε σύγκριση με τη Λητώ (Όμηρος Ι. 11.24.607). Η Άρτεμις λατρευόταν, ανάμεσα σε άλλους και σ' ένα ναό, που βρισκόταν μέσα σ' ένα μεγάλο δάσος από ίταμους στο αρκαδικό βουνό Αρτεμίσιο. Σήμερα το βουνό είναι ξερό και δεν υπάρχουν παρά ελάχιστα τέτοια δέντρα. Το σκληρό και ανθεκτικό ξύλο του ίταμου ήταν από την αρχαιότητα πολυζήτητο για ξυλουργικές εργασίες. Η ομορφιά του ξύλου και η βραδύτητα ανάπτυξης του δέντρου, που μπορεί να ζήσει 2000 χρόνια, ήταν η αιτία της καταστροφής του. Σήμερα δεν υπάρχουν απ' αυτό το περήφανο δέντρο παρά μόνο λίγα φωτάχια απομεινάρια.."

Ο ίταμος είναι ιδιαίτερα τοξικό φυτό που είχε χρησιμοποιηθεί φαρμακευτικά μόνο περιστασιακά, κυρίως στην θεραπεία των θωρακικών παθήσεων. Η σύγχρονη όμως έρευνα έχει δείξει ότι το ξύλο, ο φλοιός, οι τρυφεροί βλαστοί, οι βελόνες και τα σπέρματα περιέχουν μια δηλητηριώδη αλκαλοειδή ουσία, την ταξόλη, που έχει παραλυτική επίδραση στην καρδιά, και προκαλεί το θάνατο στα ζώα που καταναλώνουν αυτά τα μέρη του φυτού. Οι παλιότερες και ξηραμένες βελόνες είναι πιο δηλητηριώδεις από τις νεότερες βελόνες. Σε αντίθεση με αυτά τα μέρη του φυτού, το κόκκινο περιβλήμα των καρπών, που είναι ζελατινώδες με πολύ γλυκιά γεύση, δεν είναι δηλητηριώδες και καταναλώνεται ολόκληρο από τα πτηνά. Διέρχεται όμως από το πεπτικό τους σύστημα χωρίς να προκαλεί καμία βλάβη. Τα πτηνά που αποβάλλουν τα σπέρματα του καρπού ακέραια με τα περιπτώματά τους, βοηθάνε στην καλύτερη διασπορά των σπόρων του ίταμου.

Η ταξόλη έχει παρουσιάσει καλά αποτελέσματα ως αντικαρκινικό φάρμακο, ιδιαίτερα στη θεραπεία του καρκίνου των ωοθηκών. Δυστυχώς, οι συγκεντρώσεις της ταξόλης σε αυτό το είδος είναι πάρα πολύ χαμηλές για να είναι σημαντικές εμπορικά. Πρέπει να κοπεί ολόκληρο δάσος ίταμων για να παραχθούν μερικά γραμμάρια ταξόλης. Αυτός είναι και ο λόγος που σήμερα η ταξόλη παράγεται συνθετικά.

Ο ίταμος, και λόγω της μακροβιότητάς του και λόγω του αγέρωχου παραστήματός του, επέσυρε το θαυμασμό των ανθρώπων και τίμησαν με το όνομά του οικισμούς, βουνά και ποτάμια, τα οποία εκείνος τιμά με την παρουσία, εστώ και μεμονωμένων δένδρων του. Έτσι έχουμε:

Ίταμος. Οικισμός της Θεσσαλίας, νομού Καρδίτσας, δήμου Ιτάμου, κοιν. Ραχούλας σε υψόμετρο 1060 μέτρα.

Ίταμος. Οικισμός του νομού Φωκίδας, του δήμου Παρνασσού, κοιν. Εππαλόφου.

Ίταμος. Ποταμός του νομού Πιερίας.

Ίταμος. Όρος των Αγράφων, της νότιας Πίνδου, του νομού Καρδίτσας (περιοχή Ραχούλας), υψόμετρο 1490 μέτρα.

Ίταμος. Όρος (κορυφογραμμή) της επαρχίας Μουζακίου, του νομού Καρδίτσας.

Ίταμος. Όρος της Σιθωνίας (Χαλκιδική), σε υψόμετρο 811 μέτρα.

Οι δασικές εκτάσεις στις οποίες εμφανίζεται ο ίταμος χαρακτηρίζονται ως προστατευόμενες περιοχές. Συγκριμένα τα μεσογειακά δάση με Taxus baccata αποτελούν έναν από τους τύπους οικοτόπων που προστατεύονται.

Επικελεια: Τιτίκα-Μαρία Σαράτση*

Ο Ύμνος της Αγάπης

Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Κορινθίους

(Α' Κορινθίους κεφ. Ιγ' στίχοι 1-13)

"Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων λαλώ και των αγγέλων, αγάπην δε μη έχω, γέγονα χαλκός ηχών ή κύμβαλον αλαλάζον· και εάν έχω προφητείαν και ειδώ τα μυστήρια πάντα και πάσαν την γνώσιν, και εάν έχω πάσαν την πίστην, ώστε όρη μεθιστάνειν, αγάπην δε μη έχω, ουδέν ειμί· και εάν ψωμίσω πάντα τα υπάρχοντά μου, και εάν παραδώ το σώμα μου ίνα καυθόσομαι, αγάπην δε μη έχω, ουδέν αφελούμαι. Η αγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται, η αγάπη ου ζηλοί, η αγάπη ου περιπερεύεται, ου φυσιούται, ου ασχημούνει, ου ζητεί τα εαυτής, ου παροξύνεται, ου λογίζεται το κακόν, ου χαίρει επί τη αδικία, συγχαίρει δε τη αληθεία. πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ελπίζει, πάντα υπομένει. η αγάπη ουδέποτε εκπίπτει. είτε δε προφητεία, καταργηθήσονται, είτε γλώσσαι παύσονται. είτε γνώσις καταργηθήσεται. εκ μέρους δε γινώσκομεν και εκ μέρους προφητεύομεν. Όταν δε έλθη το τέλειον, τότε το εκ μέρους καταργηθήσεται. Ότε ήμην νήπιος, ως νήπιος ελάλουν, ως νήπιος εφρόνουν, ως νήπιος ελογιζόμην. Ότε δε γέγονα ανήρ, κατήργηκα τα του νηπίου. Βλέπομεν γαρ άρτι διεσόπτηρον εν αινίγματι, τότε δε πρόσωπον προς πρόσωπον. άρτι γινώσκω εκ μέρους, τότε δε πειγνώσκομαι καθώς και επεγνώσθην. νυνί δε μένει πίστις, ελπίς, αγάπη, τα τρία ταύτα. μείζων δε τούτων η αγάπη".

Μετάφραση:

Ακόμα κι αν ήξερα να μιλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων μα και των αγγέλων, χωρίς όμως να έχω αγάπη, θα είχα γίνει χαλκός που βγάζει σκέτους ήχους ή τύμπανο που δημιουργεί μόνο φασαρία. Κι αν είχ

Χρυσοκίτρινα σταφύλια

Μια αληθινή ιστορία

Περί τα τέλη του Σεπτέμβρη το χωριό "βογκούσε" από τα πολλά φρούτα. Σταφύλια, σύκα, κυδώνια, δαμάσκηνα, αχλάδια, καρύδια και άλλα. Ο τρύγος είχε τελειώσει και τα κρασιά "έβραζαν" μέσα στις πελώριες κάδες. Οι νοικοκυράιοι κρατούσαν από τα πιο καλά σταφύλια, όσα μπορούσε ν' αντέξει το σανιδένιο ταβάνι του σπιτιού τους και τα κρεμούσαν εκεί, για το χειμώνα. Οι νοικοκυρές έβραζαν το μούστο και ετοίμαζαν τις μελωμένες λιχουδιές της εποχής: ρετζέλια, ξερά σύκα μουσταρέμανα, μουσταλευρίες κ.ά. Για τη μαρίδα του χωριού ήταν η εποχή τα αφθονίας. Άλλωστε, με ή χωρίς την άδεια του ιδιοκτήτη, εκείνοι απολάμβαναν πρώτοι τα καλύτερα φρούτα όλων των εποχών!

Η κυρα-Αλεξάνδρα ήταν η καλύτερη γειτονίσσα μας, χήρα του Μικρασιατικού Πολέμου, γλυκομήλητη, ευκατάστατη και ανοιχτοχέρα. Πάντα κάτι είχε να μας φιλέψει, όταν ήμασταν μικρότεροι. Πότε ξερά σύκα (σκομαΐδες τα λέγαμε), πότε κουκοσύλες, πότε αμύγδαλα. Ο μοναχογιός της είχε σπουδάσει δάσκαλος και αυτή την εποχή υπηρετούσε τη θητεία του στο στρατό. Στην αυλή του σπιτιού της είχε μια κληματαριά που ήταν κατάφορτη από χρυσοκίτρινα χοντρόρωγα σταφύλια. Η κυρα-Αλεξάνδρα τα φύλαγε εκεί ατρύγητα, για να τα γευτεί φρέσκα ο Γιάννης της, όταν έλθει με άδεια από το στρατό. Έλα όμως που, αφού τρυγήθηκαν οι άλλες κληματαριές της γειτονίας, όλα τα έντομα: σφήκες, μέλισσες, σερσένια, έπεσαν πάνω στην κληματαριά της Αλεξανδρας, να την αφανίσουν!

Στην απελπισία της, η Αλεξάνδρα πήρε από το κατώγι της ένα μεγάλο σιδερένιο στεφάνι από την κάδη της που είχε διαλυθεί, έβαλε τη σκάλα, ανέβηκε στο ύψος της κληματαριάς και πέρασε μέσα στο στεφάνι τις κληματόβεργες με τα καλύτερα σταφύλια. Έτσι, όπως συγκεντρώθηκαν ως δέκα οκάδες σταφύλια, τα έβαλε μέσα σ' ένα μεγάλο τσουβάλι και το έδεσε στο πάνω μέρος, ώστε να μη μπορεί να εισχωρήσει κανένα έντομο. Τώρα πια, ασφαλισμένα από τα έντομα τα σταφύλια, περίμεναν τον Γιάννη της να έλθει με άδεια από το στρατό.

-Γιατί, Αλεξάνδρα, τα φάσκιωσες έτσι τα σταφύλια, φοβήθηκες μην κρυώσουν; τη ρώτησε μια μέρα περιπαιχτικά ο γείτονάς της ο Πάνος, καθώς περνούσε για τα μαγαζιά.

-Τι να έκανα, Πάνο, τα ρήμαξαν τα σερσένια: τα φυλάω για το Γιάννη μου, όταν έρθει με άδεια...αν ως τότε δεν τα κλέψει κανένας μαζί με το τσουβάλι, συμπλήρωσε εκείνη, χαμογελώντας.

Τι ήταν να εκπομίσει η Αλεξάνδρα τη φράση, κλεψιά! Στο φίλο μου, το Δημητράκη, που παρακολούθησε τη σκηνή, καρφώθηκε η ίδεα στο μυαλό του. Ήλθε, με βρήκε και μου εκμυστηρεύτηκε την ίδεα του: να κλέψουμε το τσουβάλι με τα σταφύλια της κυρα-Αλεξάνδρας!

-Γίνονται αυτά τα πράγματα; του είπα. Πρώτα η Αλεξάνδρα δεν φεύγει από το σπίτι. Έπειτα, για νανεβούμε στην κληματαριά, χρειάζεται σκάλα, κι αν πάμε νύχτα, με τον παραμικρό θόρυβο, θα χυπνήσει ο σκύλος και θα μας πάρει στο κυνήγι. Τέτοιο ρεζιλίκι δεν το αντέχω...

-Μη βιάζεσαι, τα έχω σκεφτεί όλα, μου αντέτεινε. Την Κυριακή το απόγευμα, γίνε-

ται ο γάμος του Δημητρού. Όλη η γειτονιά, καταπώς το συνηθίζει, θα πάει στη πλατεία να δει το γάμο. Τότε εμείς θα κάμουμε τη δουλειά. Εσύ, που είσαι πιο ψηλός, θα με κρατήσεις στους ώμους σου, κι εγώ θα κόψω τις κληματόβεργες, θα κατεβάσω το τσουβάλι, και ...από δω πάν κι οι άλλοι!

Ομολογώ πως βρήκα το σχέδιό του καταπληκτικό, και την Κυριακή όλα έγιναν όπως τα σχεδίασε ο φίλος μου ο Δημητράκης. Θα πεις, τι τα κάμαμε τόσα σταφύλια! Τα μοιράσαμε στα πιτσιρίκια, που έπαιζαν στα δένδρα, πίσω από την εκκλησία. Όλη η επιχείρηση της κλοπής έγινε για το κέφι μας, για την περιπέτεια.

Όταν η κυρα-Αλεξάνδρα επέστρεψε στο σπίτι της και είδε να λείπει το τσουβάλι με τα σταφύλια, έγινε έξω φρενών και άρχισε τις κατάρες για τους κλέφτες. Εκείνη την εποχή οι περισσότερες ηλικιωμένες γυναίκες είχαν ένα μεγάλο απόθεμα από κατάρες, τις οποίες εκτόξευαν ως βέλη κατά των ...εναντίων. Από αυτή τη κατηγορία δεν ήταν δυνατό να εξαιρεθεί και η Αλεξάνδρα! Τα ξεφωνητά της ακούστηκαν ως την πλατεία: "Να μη σώσουν να τα φαν, Πανάϊ μ', στο λαιμό να τσ' σταθούν κ.ά!"

Έσπευσε αμέσως στον αγροφύλακα του χωριού και απαίτησε να βρει τους κλέφτες για να τιμωρηθούν, όπως τους αξίζει, ενώ, έβγαλε από τη φαρέτρα της ακόμη μια δόση από κατάρες εναντίον τους.

Ο μπαρμπα-Κώστας, ο αγροφύλακας, ήταν αδελφός του πατέρα μου και μέναμε στο ίδιο σπίτι, οπότε εγώ ήμουν παρών στη διαμαρτυρία της Αλεξάνδρας και άκουγα όλη τη στιχομυθία, μάλιστα συγκατάνευα στις κατάρες της, κουνώντας το κεφάλι με νόημα. Ο μπαρμπα-Κώστας, παλιός χωροφύλακας, είχε τον τρόπο να κατευνάζει τους οργισμένους χωριανούς που κατάφευγαν σ' εκείνον για να βρουν το δίκιο τους. Έτσι, βεβαίωσε και την Αλεξάνδρα, ότι θα πιάσει σύντομα τους κλέφτες και θα τους τιμωρήσει με πρωτόκολλο (μήνυση), και εκείνη να ηρεμήσει και να επιστρέψει στο σπίτι της.

Πότε δεν πρέπει να υποτιμούμε την πείρα των απιλών ανθρώπων. Και αυτό το διαιτίστωσα, όταν ο μπαρμπα-Κώστας, σε μια ώρα περίπου, ανακάλυψε τους κλέφτες των σταφυλιών!

-Έλα εδώ, μου λέει. Δεν είχατε στο σπίτι σας σταφύλια και ήταν ανάγκη να με μπλέξετε με τη γκρίνια της Αλεξάνδρας;

Έστερα από την αρχική μου άρνηση, αναγκάστηκα να παραδεχτώ την ενοχή μου, γιατί ο αγροφύλακας ήταν απόλυτα βέβαιος για τη συμμετοχή μου στο ...έγκλημα.

Η κυρα-Αλεξάνδρα, στην αρχή περνούσε από τον αγροφύλακα κάθε μέρα, για να πληροφορηθεί, αν πιάστηκαν οι κλέφτες κι εκείνος την καθησυχάζει λέγοντάς της ότι βρίσκεται σε καλό δρόμο και όπου να 'ναι τους πιάνει. Έστερα αφαίωσε τις επισκέψεις της και στο τέλος απελπίστηκε και έπαψε να ρωτάει.

Η Αλεξάνδρα ερχόταν τακτικά στο σπίτι μας, για να της ετοιμάζει ο πατέρας μου τα χαρτιά για τη σύνταξή της και είχαμε κάποια οικειότητα. Έστερα από καιρό, μια μέρα της εξομολογήθηκα την αμφατία μου.

-Τι λες, παιδάκι μ', κι εγώ σας "ξεφλούδισα" στις κατάρες! ήταν η απρόσμενη για μένα αντίδρασή της. Τόσο απρόσμενη, που κοκκίνισα από ντροπή για την αστόχαστη πράξη μου!

Λάμπρος Γριβέλλας

Ο παπα-Γιώργης

Πριν από εξήντα περίπου χρόνια διορίστηκα δάσκαλος σ' ένα μικρό ορεινό χωριό, μακριά από τις πόλεις και τον πολιτισμό. Ο προηγούμενος δάσκαλος είχε μετατεθεί στις αρχές του φθινοπώρου κι εγώ διορίστηκα δυο μήνες αργότερα. Στο μεσοδιάστημα το σχολείο έμενε κλειστό, αλλά, όταν εγκαταστάθηκα στο χωριό, μάταια περίμενα ν' ακούσω κάποιες διαμαρτυρίες για την έλλειψη δασκάλου επί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα: απεναντίας όλοι διαμαρτύρονταν κατά του μητροπολίτη που δεν διόρισε ακόμα παπά στην ενορία τους.

Ένα μήνα αργότερα ήρθε κι ο παπάς. Ο πρώτος άνθρωπος στον οποίο θεώρησε καλό ν' απευθυνθεί για ενημέρωση ήταν ο δάσκαλος. Ο παπάς βέβαια δεν ήξερε ότι κι εγώ ήμουν νέος στο χωριό και δεν γνώριζα πολλά πράγματα για τους ενορίτες και τα προβλήματά τους, του συνέστησα όμως ν' απευθυνθεί στους εκκλησιαστικούς επιτρόπους κι εκείνοι θα του έδιναν τις πληροφορίες που τον ενδιέφεραν και θα του εύρισκαν και κατοικία να εγκατασταθεί.

Ο παπα-Γιώργης ήταν ένας μεσόκοπος άνδρας, μάλλον ψηλού αναστήματος, αδύνατος και ηλικομένος και καταγόταν από ένα χωριό του καρδιτσιώτικου κάμπου. Το παρουσιαστικό και η καραγκούνικη προφορά του έδειχναν, χωρίς άλλη μαρτυρία, ότι ο παπα-Γιώργης ήταν ένας πολύτεκνος ταλαιπωρημένος αγρότης, που η φτώχεια τον ανάγκασε ν' απαρνήθει τα πάτρια χώματα και να γίνει λειτουργός του Υψίστου.

Με τον παπα-Γιώργη γίναμε ...κολλητοί! Πού τον έβρισκες, πού τον έχανες, καθημερινά έδινε το "παρών" στο σχολείο. Έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να μάθω τα πάντα για την προσωπικότητά του, για τα ενδιαφέροντά του, για τη μεγάλη οικογένειά του που την είχε αφήσει στο χωριό του, για καθετή που τον αφορούσε. Ήταν απόφοιτος του παλιού Σχολαρχείου και τα κατάφερνε αρκετά καλά με τα iερά γράμματα. Προπαντός, ήταν εντιμότατος, καλοκάγαθος και φιλότιμος μέχρι παρεξηγήσεως!

Μάταιες οι συμβουλές μου ότι η φιλοτιμία έχει οριά, γιατί υπάρχουν και άνθρωποι που καραδοκούν την ευκαιρία να την εκμεταλλευτούν. Μάταια και η υπόμνηση της ρήσης του Αποστόλου Παύλου ότι "...μετά πρώτην και δευτέραν νουθεσίαν, παραιτού". Ήδη, στο μοναδικό καφενείο(μαγαζί) του χωριού άρχισαν τα πρώτα σχόλια για τα αφελέστατα φερσίματα και την κ

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

Το χρονογράφημά μας

Τι είναι ο άνθρωπος

Τι είναι ο άνθρωπος; Τον εγκατέστησε ο Θεός κυρίαρχο της γης, όπως τον θέλει η Παλαιά Διαθήκη, είναι ένα από τα είδη των ανώτερων ζώων, είναι μετεξέλιξη του πιθήκου, τι είναι τελοστάντων ο άνθρωπος;

Φαίνεται ότι ο ορισμός του ανθρώπου απαιχόλησε και τους Αρχαίους και διατυπώθηκαν διάφορες θεωρίες, μερικές δε από εκείνες έχουν και πολύ χιούμορ. Λέγεται π.χ. ότι ο μεγάλος Πλάτων είπε ότι ο άνθρωπος είναι: "Ζώον δίπουν, άπτερον". Άδραξε την ευκαιρία ο κυνικός φιλόσοφος Διογένης και, για να τον διακωμάδησε, μάδησε ένα κόκορα και τον περιέφερε στην αγορά, λέγοντας: "Ιδού ο άνθρωπος του Πλάτωνα!" Ο Πλάτων δεν έμεινε με σταυρωμένα χέρια. Συμπλήρωσε τη θεωρία του, ως εξής: "Ο άνθρωπος είναι ζώον δίπουν, άπτερον και πλατύπουν", δηλαδή πλατυπόδαρο. Έτσι, απομακρυνόμαστε από τον κόκορα!

Τελικά, ο άνθρωπος ορίζεται από τη μακραίωνη ιστορία του πάνω στη γη. Η ανατομία του αποδεικνύει ότι συγγενεύει με τα πρωτεύοντα παμφάγα ζώα. Επιβεβαιώνεται μάλιστα τούτο και από το γεγονός ότι πολλά όργανα των ζώων αυτού του είδους μεταμοσχεύονται με επιτυχία στον άνθρωπο.

Εκείνο που απασχολεί την επιστήμη είναι ο ψυχισμός του ανθρώπου. Εδώ φύγαμε παρασάγγες μπροστά από τα ζώα. Ο άνθρωπος έχει αναπτυγμένο εγκέφαλο, που τον χρησιμοποιεί τόσο για το καλό, όσο και για το κακό' αναπτύσσει σκέψεις, νοήματα, ομιλία και εκδηλώνει τα αισθήματά του με γέλιο ή κλάμα, με χαρά ή λύπη, με επιδοκιμασία ή αποδοκιμασία, με οργή, με φιλαλληλία ή εγκληματικότητα και με βίαιες πράξεις κατά των ομοίων του (δολοφονίες, βασανιστήρια, πόλεμοι, κ.ά.). Τίποτε από τα παραπάνω δεν παραπρετεί στα ζώα. Εκείνων η ζωή περιορίζεται σε τρεις κυρίων λειτουργίες: ασφάλεια, τροφή και γενετήσια ορμή, και όλα αυτά καθοδηγούνται από το ένοτικο.

Ο άνθρωπος, από τη φύση του είναι καλός ή κακός; Το θέμα απασχόλησε τους σοφούς του κόσμου όλων των προ- και μετά- χριστιανικών αιώνων και διατυπώθηκαν πλήθος θεωρίες, τις οποίες μπορούμε να συνοψίσουμε στις παρακάτω δύο:

1) Ο άνθρωπος γεννιέται καλός. "Ουδείς εκών κακός" είπε ο Σωκράτης. Κανένας δεν γίνεται κακός με τη θέλησή του· υπονούμε να συνοψίσουμε στις παρακάτω δύο:

2) Ο άνθρωπος είναι αυτός καλός, αλλά κάπιοι λόγοι και δυσμενείς περιστάσεις τον στρέφουν στο κακό.

Η Ελλάδα μας

Κάποτε οι χώρες του Βορρά πήγαν στο Θεό και παραπονέθηκαν (μύθος).

- Μεγαλοδύναμε, του είπαν, μάζεψες όλα τα καλά και τα έδωσες στην Ελλάδα: καλό κλήμα, άφθονο ήλιο όλον το χρόνο, γαλάζια θάλασσα, πανέμορφα νησάκια, νοστιμότατα φρούτα και τι δεν της έδωσες... Για εμάς δεν άφησες τίποτε καλό. Μόνο βράχια, πάγους, ομίχλες και κρύο ανυπόφορο.

-Ναι, της έδωσα όλα όσα λέτε, είπε ο Θεός, αλλά μην ξεχίνατε ότι της έδωσα και κάτι που χειρότερο απ' αυτό δεν υπάρχει της έδωσα κακούς γείτονες!

Τώρα, γιατί μας το έκαμε αυτό, δεν μπορούμε να ξέρουμε. Θεός είναι αυτός και "ανεξιχνίαστες οι βούλες του".

Οι γείτονές μας αιώνες τώρα κατατρέχουν τη χώρα μας. Μας σκλήβωσαν κάποτε για πολλούς αιώνες, μας πολέμησαν πολλές φορές αργότερα, άρπαξαν με τη βία τις παλιές πατρίδες μας και τώρα δεν περνάει μέρα που να μη μας απειλούν με αφανισμό.

Εκείνοι ούτε από λόγια παίρουν ούτε συνθήκες σέβονται. Ένα πράγμα μόνο φοβούνται: τη δύναμη! Όταν μας νιώθουν δυνατούς και ενωμένους, απειλούν από μακριά, αλλά δεν πλησιάζουν! Δύναμη όμως σημαίνει εξοπλισμός και οι εξοπλισμοί στοιχίζουν πανάκριβα. Ο ιδρώτας του λαού μας, αντί να χρησιμοποιηθεί για να καλυτερέψει τη ζωή του, ξεδύεται σε πανάκριβους εξοπλισμούς για να εξασφαλίσει την άμυνά του, ώστε να έχει το κεφάλι του ήσυχο, να αναστένει και να μπορεί να ασχολείται απερίσπαστος με τα ειρηνικά του έργα.

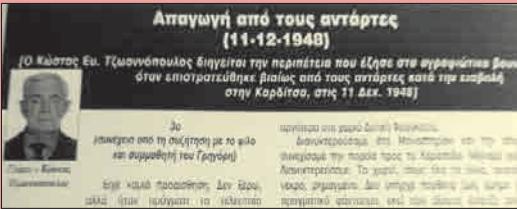
Υπάρχει άλλη λύση: Δυστυχώς καμία, και σ' αυτό συμφωνούμε όλοι οι Έλληνες, και κάθε φορά που βλέπουμε τ' αεροπλάνα μας να διασχίζουν τους ουρανούς και τα πλοία μας να οργώνουν τις θάλασσές μας τονώνεται το εθνικό αυτοσυναίσθημά μας, αισθανόμαστε ασφαλείς, δυνατοί, υπερήφανοι, γιατί γνωρίζουμε ότι η δυνατότητα της πατρίδας μας ν' αμυνθεί στη βαρβαρότητα είναι ζήτημα ζωής και θανάτου. Το επιτάσσει η ιστορία και η αξιοπρέπεια του λαού μας.

ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ

Η απήχηση των Ζωγλοπίτικων Χρονικών

Σε ανάρτηση του Βασιλη Τσαντήλα στο Φ/Μ, σχετική με την εισβολή των ανταρτών στην Καρδίτσα και την βίαια επιστράτευση νέων παιδιών το 1948, ο Θωμάς Κατσακίωρης (Μορφοβούνι) του συνιστά να διαβάσει το σχετικό άρθρο του Κώστα Τζωανόπουλου, στα "Ζωγλοπίτικα Χρονικά".

Το εν λόγω άρθρο είναι η 3η συνέχεια της δημοσίευσης του Κ.Τ. για την περιπέτεια που έζησε στα αγραφιώτικα βουνά το χειμώνα του 1948-49, όταν επιστρατεύτηκε βίαια από τους αντάρτες κατά την επιστράτευση της πολιορκίας της Καρδίτσας, στις 11 Δεκ. 1948.

"Όποιος κατ'ράει στη θάλασσα, του βρίσκει στ' αλατουσάκ'λου"

Όποιος κατουράει στη θάλασσα, το βρίσκει μέσα στο σακούλι με το αλάτι. Γνωστή παροιμία, που την έλεγαν οι παλιοί Ζωγλοπίτες για όποιον προσπαθούσε να σκάψει το λάκκο άλου/άλλων, αλλά στο τέλος έπεφτε μέσα ο ίδιος. Την ακούσαμε τις προάλλες (28/1/22) από δημοσιογράφο τηλεοπτικού καναλιού. Και πώς έφτασε εκεί; Μα, από το Χαρύλαο την είπε στη Βουλή και έκαμε εντύπωση! Ήρθε στην επικαιρότητα με αφορμή ένα περιστατικό που συνέβη στο Δήμο Αλίμου τις ημέρες του χιονία στην Αθήνα. Ο Δήμος έστειλε ένα συνεργείο να κλαδέψει ένα μεγάλο δένδρο που κινδύνευε να πέσει πάνω σε ανθρώπους και σταθμευμένα αυτοκίνητα. Ένας δημότης που είχε αντίθετη άποψη, διαμαρτύρομενος για το λάκαδεμα, αγκάλισε το δένδρο και το συνεργείο αναγκάστηκε να αποχωρήσει. Όταν το χιόνι στοιβάχτηκε, το δένδρο έπεισε και καταπλάκωσε το αυτοκίνητο του. Ήρθε στην προκαταβολή αποζημίωση για το αυτοκίνητο του! "Όποιος κατουράει στη θάλασσα, το βρίσκει στο αλάτι", κατέληξε ο δημοσιογράφος καλά το έλεγε ο Χαρύλαος!

2) Ο άνθρωπος είναι "άγραφο χαρτί (tabula rasa)". Ούτε καλός ούτε κακός (Εμπειρισμός), αλλά στη ζωή θα γίνει το ένα ή το άλλο, ανάλογα με το δρόμο που θα ακολουθήσει. Λέγοντας "δρόμο" υπονοούμε πολλά, όπως καθοδήγηση, παιδεία, συναναστροφές και γενικά, εμπειρίες. Ο μύθος λέει ότι μυθικός Ηρακλής μέρες πολλές σκεφτόταν ποιον δρόμο πρέπει ν' ακολουθήσει. Μια μέρα παρουσιάστηκαν μπροστά του δυο γυναίκες: η μία ήταν φαντασμένη και φορούσε λαμπτρά ρούχα και στολίδια, και η άλλη ταπεινή και φτωχοντυμένη. Η πρώτη του έδειξε το δικό της δρόμο που ήταν χάριμα ιδέαθαι: ευθεία, επίπεδος και ασφαλοστρωμένος, και του υποσχέθηκε πως αν ακολουθήσει αυτόν το δρόμο, θα περάσει μια άνετη και ευχάριστη ζωή. Η δεύτερη έκαμε το ίδιο. Ο δρόμος όμως που του έδειξε είχε το μαύρο χάλι του: γεμάτος πέτρες, αγκάθια, ανηφορίες και απότομες στροφές, και του είπε πως, αν ακολουθήσει το δικό της δύσκολο δρόμο θα υποφέρει πολλά, αλλά θα δοξαστεί.

Ο Ηρακλής αρνήθηκε ν' ακολουθήσει τον εύκολο δρόμο (της Κακίας) και ακολούθησε το δεύτερο δρόμο, τον δύσκολο, τον δρόμο της Αρετής.

Στην ίδια θεωρία αναφέρεται και ένας κινέζικος μύθος: Ένας μαθητής ρώτησε το σοφό δάσκαλό του, αν ο άνθρωπος είναι καλός ή κακός. Ο δάσκαλος του απάντησε ότι όλοι οι άνθρωποι έχουμε μέσα μας δυο λύκους, έναν καλό και έναν κακό, που παλεύουν μεταξύ τους. "Και ποιος νικάει;" ρώτησε ο μαθητής. "Νικάει εκείνος που τον ταΐζουμε", απάντησε ο δάσκαλος. Υποπτεύμαστε ότι ο δάσκαλος, ως καλό και κακό λύκο, εννοούσε τις καλές και κακές συνήθειες και καταβολές που, όπως απόδειξε η σύγχρονη επιστημονική έρευνα, ασκούν καταλυτική επίδραση στη διαμόρφωση των ανθρώπινων χαρακτήρων.

Κάπως έτσι έχουν τα πράγματα και όλες οι κοινωνίες διαχρονικά προσπάθησαν να εξοντώσουν τον "κακό το λύκο" από την ψυχή των ανθρώπων με όπλα την παιδεία, τον πολιτισμό, τη θρησκεία και την επιστήμη. Η πείρα όμως απόδειξε ότι ο "κακός λύκος" είναι εφτάψυχος, διότι οι περισσότεροι άνθρωποι τον ταΐζουμε, άλλοι κρυφά και άλλοι ολοφάνερα. Στην καλύτερη περίπτωση, υπνώπτει στην ψυχή του ανθρώπου, και εκεί που πιστεύουμε ότι έχουμε απαλλαχτεί απ' αυτόν, με τη παραμικρή ευκαιρία ανασταίνεται και καταστρέφει ότι έχουν πετύχει οι πολιτισμοί αιώνων. Εκείνος εκτρέφει την πλεονεξία, το διχασμό, το μίσος, και πάνω απ' όλα τους καταστροφικ